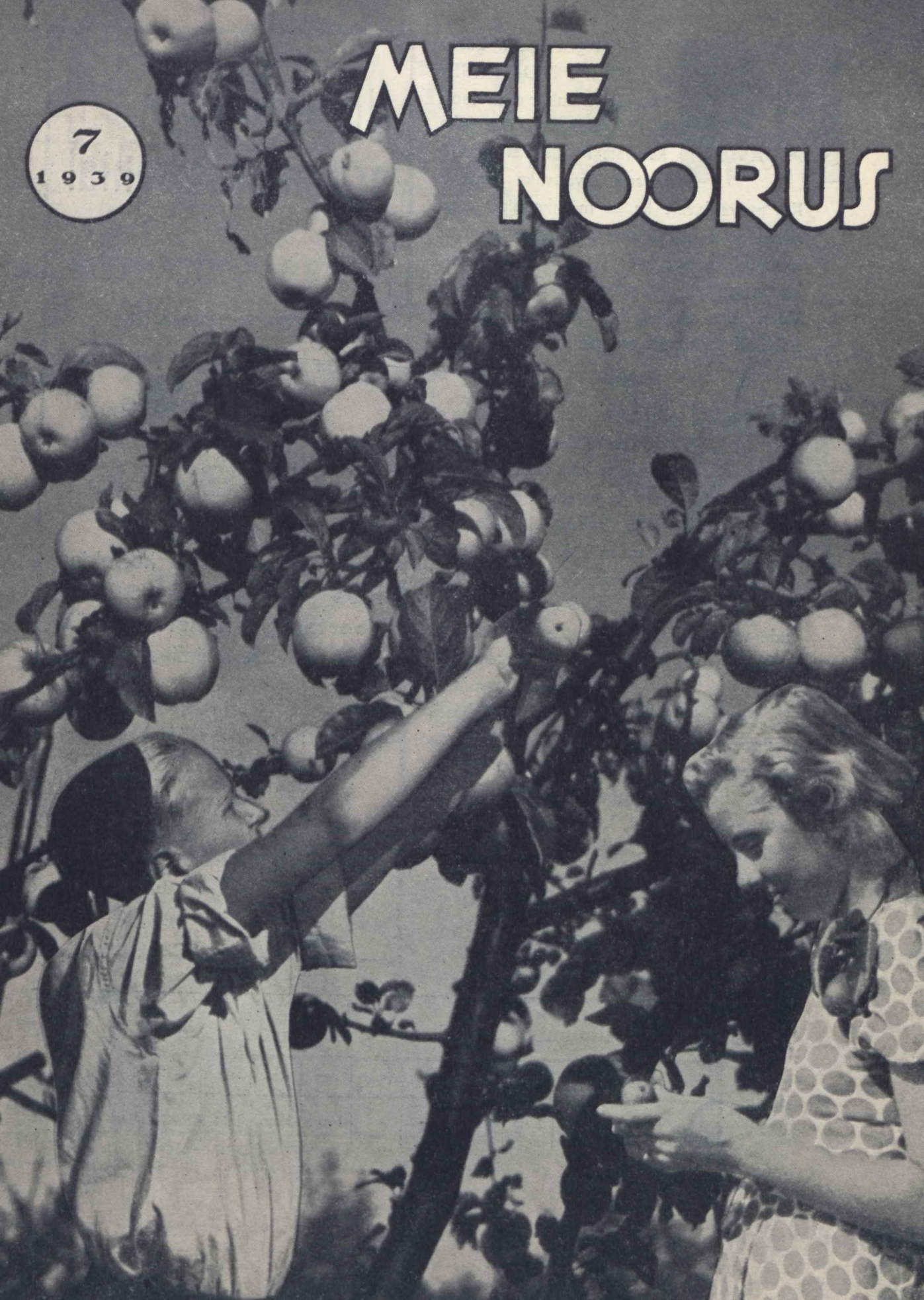

MEIE NOORUS

7
1939

oopis süngeil päevil külas-
tab „MEIE NOORUSE“
käesolev number oma noori
sõpru. Sõjaäike, mis juba
kestvalt kõmises silmapiiril,
paisus hävitavaks tormiks.

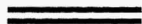
Kui masendavalt ka ei mõjuks laia-
st maailmast meie rahulikku kodukur-
susse tungivad sõnumid, võime olla
õnnelikud, et meie kodumaad ei näi
ähvardavat ükski oht. Võime olla
tänuilised kõigile, kes meid on
hoidnud sattumast tormikeerisesse.

ellepärast: milliseid vesi ka ei
voolaks ajaloo veskirattale,
jatkakem kõik rahulikult oma
tööd ja tegevust. Ei ole olu-
korda, millest ei saaks üle,
säilitades külma verd ja trotsi-
des raskusi. Meie riigijuhid

ja kaitsejõud teevad kõik võimalikkude
ohude vältimiseks, kuid hinnakem ka ise
oma südames sündmusi kainelt ja käigem
avasilmi.

„Olge rahulikud, töötage rahulikult
üksmeeles ja isamaa-armastuses, tehke
oma igapäevast tööd, Eesti ei jäta teid
kunagi hätta. Eestil pole hädaohu karta.
Meie kaitseme oma riiki, kui tarvis —
suusõnaliselt, kui tarvis — siis terve
rahva abil.“
(Vabariigi Presidendi K. Päts'i 3. sept. 1939. a.
kõnest).

Noorte- organisatsioonid!

Asuge korraldama
tervisevalvurite,
noorsamariitlaste,
samariitlaste

kursusi

Kursuste kavad ja korralda-
mise juhendid saadetakse
noorteorganisatsioonidele
org-i vanema tellimisel tasuta.

Müügil: tervisevalvurite ja noorsama-
riitlaste märgid (à 5 senti) ja sama-
riitlaste märgid (à Kr. 1.50—1.75)

Eesti Noorte Punane Rist
Tallinn, Niguliste 12

„Meie Nooruse“ ilmumise kalender:

jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
1 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	—	—	1 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.	2 nr.

MEIE NOORUS

NOORTEAJAKIRI

Toimetuse: **V. Althoa, J. Maisma, E. Murdmaa,
J. Nyman, P. Rummo, J. Vellerind.**

Peatoimetaja: **J. Nyman.**

Tegev toimetaja: **P. Rummo.**

Ilmub 18 numbril aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 7 (10)

September

1939

ÕHTUL

Jäänd loode päiksekulda vähe,
öö tõstab jälle musti käsi.
Tükk purpurit pilv saanud pähe —
Läind puhkele, kes päevast väsind.

Õö lembe mullast kinni hakkas,
ta pani lauluoja sulgu.

Suur rahu . . . Töö ja tegu lakkas, —
Maailma vaikus hell nüüd tulnud,

On endamisi unne laskund
vee üle kummardajad pajud.
Päev läks, — viis kaasa muret, raskust.
Kuuketas ujub hõbesajus.

Sai kärast vaikus. Pehmet pesa
lind hellalt poegadega jagab.
All kaste, mets, niit, valuv kesa —
Õrn-hämaras kõik elu magab.

J. Palm.

Foto Neidre

Suve viimseid tervitusi

(7. järg)

„Malle on sinuga niipalju vaeva näinud,“ ütles kord Aare Ilmarile, kuidas sa mõtled talle selle eest tasuda?“

„Mina tasan tööga,“ vastas Ilmar tähtsalt, „iga päev olen Mallele aiatöö juures abiks. Aga sina ei tasu Milliile mitte millegagi — ja ometi õpetab Milli sind niisama suure hoolega kui Malle mind.“

Aare jäi mõttesse.

„Mis moodi sa Mallele töö juures abiks oled?“ küsis ta viimaks „Ehk saaksin mina Millit ka töö juures aidata...“

„Küllap saaksid, kui tahaksid! Tule pärast minuga kaasa — siis näed, kui palju meil kitkuda on. Ja kasta, ja...“

Nüüd oli Aarele selge, kuhu Ilmar viimaseil ajal taotses kaduda: Ilmar tegi tööd! Uudishimulikult läks Aare Ilmariga kaasa.

„Jõudu!“ hüüdis Ilmar juba eemalt.

„Jõudu tarvis!“ vastasid Milli, Tiit ja Malle. Kõigil oli Aare tulekust hea meel. Neil oli käsil parajasti maasikataimedelt ülearuste väetide äralõikamine. Milli loovutas oma osa tööst meelsasti Aarele: nii sai ta ise oma emale abiks minna. Ema puhastas aiasteid umbrohost, see oli rohkesti aeganõudev töö, ja Milliga koos edenes see märksa jõudsamini.

Kui maasikate väädid olid ära lõigatud, siis pani Tiit Aare ja Malle aedviljapeenardelt umbrohtu kitkuma; Tiit ise jäi ühes Ilmariga maasikapeenarde servi kohendama. Aare ei uskunud oma silmi, kui nägi, missuguse osavusega Ilmar käsitas reha ja missuguse asjalikkusega ta Tiiduga nõu pidas homsete tööde üle.

„Kas Ilmar iga päev nii suure hoolega tööd teeb?“ küsis Aare Mallet.

„Jah,“ ütles Malle, „Ilmarist on meil palju abi. Praegu on aias palju tööd. Ema määras meile kõigile oma töötunnid. Kui Ilmarit abiks poleks, siis võtaks töö palju rohkem aega. Ja meie saaksime palju vähem mere ääres olla. Mere ääres on kõige toredam koht

maailmas, eks?“ lõpetas Malle oma pika seletuse.

Malle oleks meelsasti päevad otsa ainult mere ääres elanudki. Seal ta üha askeldas, ehitas niiskest liivast maju ja linnu, mängis Ilmari purjekatega, õpetas paberist ja puupulkaadest tehtud nukkudele ujumist. Ilmar oli Malle alatiseks kaaslaseks, aitas tema „päris“-nukku purjekal sõidutada, aitas purjekatele sadamaid ehitada ja aitas jälgida kaugel mereseljal liuglevaid pärispurjekaid.

„Tore oleks, kui meil ka oleks pärispaat,“ rääkis Malle mõnikord, „siis võiksime sõita kaugele, kaugele... Ja tore oleks, kui meil oleks niisugune nukk, mis vees ära ei laguneks nagu paberist nukud ja mis ujuda oskaks...“

Ilmar murdis sageli pead, kuidas saaks päris-paadi, milles Malle võiks merele sõita, ja kust saaks Mallele niisuguse nuku, mis vees ära ei laguneks ja mis oskaks ujuda. Pikad-pikad jutud ajas Ilmar Mallega maha; kõigi loetud raamatute sisu ta jutustas Mallele, ning Malle arvustas oma tõsisel väikelapseviisil jutustatud lugude sündmustikku ja tegelasi. Kunagi polnud Ilmaril igav Malle seltsis, Mallel Ilmar seltsis ka mitte.

Ilmar ja Malle ootasid suure põnevusega Ilmari isa sünnipäeva ja kujutlesid, missuguse näo teeb Ilmari isa, kui näeb Aare ja Ilmari ujumisostust, mis nüüd iga päevaga paremaks muutus. Korduvalt pidasid Ilmar ja Malle nõu selle üle, mis kella ajal ja mil viisil sünnipäevalapsele ta „kingitus“ kätte anda. Nõupidamisega ühinesid viimaks ka Milli, Aare ja Tiit. Ning Tiidu ettepanekul otsustati Aare ja Ilmari isale sünnipäevahommikul kohvilauale panna kiri järgmise teadaandega:

„Armas isa!

Õnnitleme Sind ja palume Sind täpselt kell kaksteist mere ääre tulla, seal ootab Sind üllatus!

Aare ja Ilmar.“

Juba mitu päeva enne sünnipäeva kirjutati kiri valmis. Kümneid kordi loeti see läbi, joonistati kirja ümber kirju lillepärg, suleti kiri ümbrikusse, joonistati ka ümbrikule kirju lillepärg... Siis jäi vaid oodata. Nii suure põnevusega polnud Aaret-Ilmarit oodanud veel ühtki tähtpäeva oma elus.

Muidugi oli ka Milli, Tiidu ja Malle põnevus suur: nad soovisid kõigest hingest, et nende õpilased esineksid hästi.

XVIII.

Saabuski viimaks see kauaoodatud sünnipäev.

Juba ammu enne kella kahteist olid Aare ja Ilmar, Milli, Tiit ja Malle mere ääres; Aare kibeles ja kepsles erutusest, Ilmar nohises ja punetas. Malle võttis aeg-ajalt Ilmari käest kõvasti kinni ja vaatas talle julgustavalt näkku.

„Tähelepanu!“ hüüdis viimaks Tiit: „Valmis olla!“

Sünnipäevalaps lähenes. Tema kaasas oli Aare ja Ilmari ema ühes mõnede külalistega. Uudistavalt vaatas sünnipäevalaps kalda lähedale leetele reastunud lapsi.

Tiit astus sammu ettepoole, kummardus ja ütles:

„Soovin südamest õnne, härra direktor, ja palun jälgida meie veespordi võistlusi!“ Ta vaatas Milli poole, tõstis käe ja hüüdis: „Ujumisvõistlus naistele, — üks, kaks ja... kolm!“

Milli vaatas Aare ja Malle poole ja noogutas pead. Aare ja Malle sulpsasid vette, Milli järgnes neile. Omavahel olid Milli, Malle ja Tiit kokku leppinud, et Aarele loovutatakse igal juhul esikoht. Ujujad tegid oma igapäevase tiiru vees ära, ning esimesena jõudiski Aare leetele tagasi.

„Esikoha saavutas Aare,“ teadustas Tiit valjusti, tõstis jälle käe, hüüdes: „Esivõistlused meestele!“ ja noogutas Ilmarile pead. Ilmar volksas vette, temale järgnes Tiit.

Poisidki tegid oma tiiru ära ning Ilmar jõudis esimesena lähtekohale tagasi. Veest nõretavana teadustas Tiit valjusti:

„Esikoha saavutas Ilmar!“

Siis reastusid kõik ujujad uuesti, tegid kummarduse pealtvaatajaskonna poole ja hüpsasid kõik koos vette. Üheskoos ja üksteisega rinnustikku ujuti vaatajaskonnast mööda, joosti siis madalas vees kahlates kaldale ja lipati liivaluute taha, kus ootas preili Pilvet supellinadega ja supelmantlitega. Kümne minuti pärast ilmus ujujaskond jälle nähta-

vale; Aare ruttas joostes isa juure, teised läksid aeglasemalt temale järele.

„Kuidas meeldis, isa?“ kilkas Aare juba eemalt: „Kas oled rahul meie üllatusega?“

„Väga, väga rahul!“ muheles sünnipäevalaps: „Bravo, noored veesportlased, bravo!“ Ta plaksutas heatujuliselt käsi. „Esikohtadele tulite vist küll rohkem kaasvõistlejate heatahtlikkuse kui oma võimete tõttu, Aare ja Ilmar, — eriti sina, Ilmar. Aga rõõmus olen ma siiski.“ Ta patsutas Aare põske ja Ilmari õlga, pöördus siis Milli, Tiidu ja Malle poole ja küsis naeratades: „Teie siis olete jagu saanud mu tütre ja poja veekartusest? Pidi vist küll raske tükk tööd olema neid veepelgajaid ujuma õpetada...“

„Ei olnudki nii raske, nad õppisid väga hea meelega,“ naeris Tiit.

„Eriti Ilmar,“ ütles Malle tõsiselt.

„Minu õpetajaks oli Malle,“ sõnas Ilmar niisama tõsiselt: „Isa, kas kingid Mallele selle eest niisuguse nuku, mis vees ära ei lagune ja mis ujuda oskab?“ lisas ta juure, isale paluvalt silma vaadates.

„Palun jälgida veespordivõistlusi!“

Tähelepanelikult vaatlus isa ta näo ja silmade ilmet, ta leidis, et Ilmaris oli toimunud viimasel ajal suur muudatus. Ja tal oli selle muudatuse üle kaugelt suurem heameel kui äsjase rõõmustava üllatuse üle.

„Sa oled Mallesse väga kiindunud, mu poiss?“ küsis ta soojalt.

„Jah, isa. Malle on seda väärt,“ vastas Ilmar.

„Usun, mu poiss, usun.“ Ilmari isa kummardus väikese Malle kohale ja surus ta kätt:

„Oled tubli inimesehakatus“

„Pead saama sellase nuku, mis vees ei lagune ja mis iialgi põhja ei vaju,“ sõnas ta seejuures.

Malle vaatas talle tõsiselt näkku ja vastas:

„Ujuma õpetamise eest aitab Ilmar meid aiatöö juures ja —“

„Siis töötama oled sa mu Ilmari ka õpetanud!“ hüüatas Ilmari isa, kummardus veel kord Malle juure alla ja silitas ta pead: „Kui Ilmar ise juba ujuma õpetamise eest tasus, siis loomulikult ei hakka mina selle eest enam tasuma; nukku sa selle eest ei saa —“

„Isa!“ hüüdis Ilmar etteheitvalt vahele: „Kuidas siis nii? Sa ju lubasid —“

„Selle eest mitte,“ jätkas Ilmari isa „vaid nuku saad mult puhtast sõbrusest; oled tubli inimesehakatus ja —“

Ilmari silmad löid särava.

„Isa!“ hüüdis Aare, isa käest kinni võttes: „Kui sa Mallele lähed nukku ostma, siis osta juba veel midagi. . .“

„Mida siis veel?“ küsis isa muiates.

„Osta meile paat!“ kepsles Aare: „Ilus valge paat meile kõikidele. Ja lase meile päris oma paadisild teha. Ja oma supelmajakke. Ja kutsu Malle ja Milli ja Tiit täna pärast lõunat sünnipäevakohvile. Ja —“

„Pea'nd, pea!“ hakkas isa naerma. „Mitte nii palju korraga. Kohvile kutsun su noored sõbrad meelsasti. Supelmajakese võite ka saada. Aga paat. . . Kes teist oskab sõuda?“

„Mina,“ ütles Tiit reipalt: „Ja Milli.“

„Tiit võib kapteniks olla, isa,“ ütles Aare seepeale: „Ta õpetab ka meid Ilmariga sõudma. Ja siis viime sind lõbusõidule,“ lõpetas Aare kelmikalt.

„Või lõbusõidule!“ naeris isa ja pöördus Tiidu poole: „Sa siis oskad sõuda, — kas hästi?“

„Keskmiselt,“ vastas Tiit.

„Oskate väga palju, — sina ja su õed. Kus te ujuma olete õppinud?“

„Elasime teises linna ääres enne kui isa teie teenistusse astus, härra direktor,“ seletas Milli, „meie kandi lapsed käisid igal suvel linnavalitsuse poolt korraldatud mänguringis mererannas. . . Seal õpetati lastele ujumist.“

„Ja esmaabi ja vetelpäästmist,“ täiendas Tiit: „Mina olin liiga noor, aga Milli võttis vetelpäästmise kursusest osa.“

„Tiit vaatas niisama juures ja õppis ka omajao,“ naeratas Milli.

„Aga sõudmine?“ küsis direktor: „Kus te sõudma õppisite?“

„Osalt sealsamas,“ vastas Tiit: „Aga peasajaliselt isaga suveti sõudmas käies ja teiste lastega sõudes. Kes siis mere lähedal sõudma ei õpi. . .“

„Või sedaviisi. Ja te oleksite nõus, Milli ja Tiit, minu lapsi ka sõudma õpetama?“

„Kui nad aga sõuda suudavad,“ kahtles Milli: „Ilmar küll, — tema on suur ja tal on jõudu, aga Aare. . .“

„Aare võib tüürida,“ arvas Malle.

„Õige jah,“ ütles Tiit: „Kui ta sõudmisega hakkama ei saa, siis paneme ta tüürima.“

„Ja te vastutate, et mingeid õnnetusi ei juhtu?“

„Preili Pilvet, kas teie sõuda oskate?“ küsis Tiit.

„Oskan,“ vastas preili Pilvet.

„Siis on kindel, et midagi halba ei juhtu,“ ütles Tiit. „Esialgu tuleb preili Pilvet meiega kaasa, ja ega me ju kaugele lähe. Ujumist harjutame ka ikka iga päev.“

„Ja siis ostad paadi, eks, isa?“ küsis Aare.

„Ostan. Ilusa kerge paadi. Ja esimese õppetunni teen teiega kaasa.“

„Kas teie siis ise ka ei oska? ...“

„Oskan, Tiit. Ma ei tule õppima. Tulen vaatama, kuidas Aare ja Ilmar õpivad.“

„Oi, kui tore!“ plaksutas Aare käsi: „Täna, isa! Mul on hirmus hea meel!“

„Ka minul,“ ütles isa: „Ka minul, Aare ja Ilmar, on hirmus hea meel...“

„Minul samuti,“ sõnas Aare ja Ilmari ema.

„Katsu see paat õige ruttu osta,“ manitses Aare.

„Helistan juba täna linna ses asjas,“ töötas isa.

„Ja Malle nukk?“ tuletas Ilmar meele.

„Ka Malle nukk saabub õige pea...“

(Järgneb.)

Pilk möödunud suvele

Gaidide suvistelt radadelt

Noorte kevadpäev EPR Kose Vabaõhukoolis avas valla kõik talviste koondusruumide ukсед ja gaidide tegevus siirdus välja tärkavasse loodusesse. Korraldati õppejalutuskäike küll salkades, küll rühmades — saatjaks alati lõbus tuju ja laul. Ning siis tuli kevadine suursündmus: maleva orienteerumismäng, kus tuli salkade kaupa näidata rühmades omandatud teadmisi, proovida oma osavust ja taiplikkust salakirjade lahendamisel, peidetud märkide leidmisel ja veel muud säärast, mis kuulub selle lõbusa mängu juure. Signaliseeriti lippudega ja vilega, anti esmaabi, sepihõõnne sealsamas koha peal laule, ettekandeid, ja lõppeks leidis aset ühine söömaaeg. Hellakeseidki said päevast oma osa, neile korraldati lõbusaid mänge.

Juhid sõitsid seejärel ühel vihmasel ja tormisel päeval igakevadisele juhtpäevale Padisesse ja pidasid nõu suvise tegevuse üle, kuulasid referaate ja matkasid ilusas ümbruses.

Siis tuli suursündmus — Eesti Mängud. Kogu talve oli agarasti tehtud ettevalmistusi malevas, töötas võimlemisrühm ja valmistati suure hoolega etnograafiliselt õigeid rahvariideid. Nii võimlemises kui ka rahvatantsus võtsid Tall. gaidid mängudest osa. Neid toredaid päevi mäletab iga osavõtja veel kaua.

Kohe järgmisel päeval sõideti Kloogale maleva laagrisse. Laagrielu on igale gaidile kõige armsam. Laagri lõkkes, öövalved, luuremängud, võistlused ja köögitoimkonnad — kui lõputa palju mälestusi on seotud nendega!

Samal ajal, kui osa gaide elas laagrivõlulude kütkeis, külastas teine osa gaide sõsaraid Lätis. Südamlikku vastuvõttu, mis neile naaberriigis

osaks sai, ei jõudnud tagasitlunud gaidid küllalt kiita. Seal vedeti ka jaaniõhtu.

Vene vähemusrahvuse gaidid korraldasid suve jooksul 2 väljasõitu — Pühtitsa kloostri- ja Petserisse, vahepeal matkates.

Ungaris toimus sel aastal I Pax-Ting, millest võttis osa 22 rahvust umbes 4500 gaidiga. Eestist oli osavõtjaid 27, neist 8 Tallinnast. Ungaris veedetud päevi ei unustata vist nii pea!

Rahvatantsijad valisid ühe ilusa juulipäeva ja sõitsid külla Kullamaa maanoorte päevale. Samal ajal külastati ka rootsi skautide laagrit Väanas, kus esineti rahvatantsudega.

Algamas on uus tegevusaasta, viimased ilusad sügispäevad meelitavad nüüdki veel loodusesse. Rühmade aruanded on veel saamata ja nii ei ole veel terviklikku ülevaadet sellest, kus Tallinna gaidid on suve jooksul liikunud ja mida nad on teinud oma rühmades ja salkades. Eeltoodus on märgitud vaid suuremaid ettevõtteid.

Kodutütre suvi

Olen mööda saatnud mitu ilusat suve, kuid ükski neist ei olnud nii meelejääv kui möödunud. Kodutütrena oli mul võimalik sel suvel õppida tundma palju uut ja senitundmatut.

Minu suvi algas matkaga Tartumaale. Kuna soovisime matkata, siis tegime seda rühmavaneema ettepanekul koos teise rühmaga. Kui oli saanud kauaoodatud päev, siis kogunesime ärevuses Balti jaama, et sõita Pukka. Sealtpidi algama ringmatk. Esimene matk! Mida kõike kujutlesin selle all! Ega ma pettunudki. Seljakott seljas matkasime lauldes üle Otepää kõrgustiku, õppides tundma kõike kohapealset huvitavat. Järgnes Taevaskoda kauni Ahja jõega ja lõpuks

Töötund kodutütarde suvikodus

Tartu. Paljud meist viibisid esmakordselt Tartus, seepärast leidsime seal enam vaatamisväärselt kui seda lubas aeg. Peagi tõi meid rong tagasi kodulinna. Väikese väsimusega kontides, kuid ilusimate mälestustega sammusin hommikukar-guses koju. Meeli täitis vaid üks mõte: kui saaks kunagi veel rännata!

Möödusid nädalad. Jõudis kätte jaanipäev. Selle taga olid päevad, mis viisid Tallinna kodu-tütred Narva-Jõesuhu laagrisse.

Askeldused, jutuvada, siia-sinna liikuvad mütsitüd, jumalagajätud saatvate vanematega — seda kõike võis pealtvaataja näha ühel juuni-hommikul jaamas. Umbes 100 Tallinna kodu-tütart koos juhtidega sõitis Neemeranda Narva kodutütardega ühisesse sõpruslaagrisse.

Koha peal algas kibe töö. Oli tarvis püsti-tada telke, näidata leidlikkust nende sisustamisel ja ilumeelt nende kaunistamisel. Lisaks tuli olla perenaisele abiks köögitöödel.

Õhtuti kogunesime suitsva lõkgetule ümber. Lauldes ja ettekandeid esitades kadus aeg kii-resti. Lugenud õhtupalve, sammusime telkidesse puhkama.

Saabus lahkumine. Võtsime kaasa ilusaid mä-lestusi, õpitud teadmisi ja Narva kodutütarde sõpruse.

Rakverest läbi sõites jätsin jumalaga oma sõbratariga. Kadestasin teda, kuna ta võis sõita Võsule kodutütarde üleriigilisesse suvikodusse, et õppida seelses kodukaunistamiskoolis. Ka möödunud aastal viibis ta seal — tookord juhtide koolis — ja tuli tagasi kogemustega juhina ning diplomiga taskus. Käesoleval aastal saabus ta omakootud laudlinaga, põimitud basttaskuga ja nägusate põletatud puuesemetega.

Augustikuus võisin viibida meie ringkonna suvikodus Rannamõisas. Alles seal lahtus kade-dus mu sõbratari vastu. Ka Rannamõisas oli tore.

Meid oli seal 25 tüdrukut korraga, paigutatult 4 ruumi. Olime seal kõik oma kodu hoidjad ja kaitsjad. Korrasime ja kaunistasime tube, kat-sime laudu, pesime nõusid, töötasime aias, tegi-me käsitööd ja kududa saime ka. Mõned tüdru-kud jõudsid isegi bastist käekoti valmis teha. Kõige selle kõrval jatkus küllaldaselt aega laul-miseks, mängimiseks, lühemateks matkadeks lähemasse ümbrusse ja kamina- ning lõkkeõhtute korraldamiseks.

Suursündmuseks suvikodule oli 3 soome kodutütre saabumine. Viimased viibisid suvikodus 10 päeva, mil jõudsim sõlmida tugevaid sõprus-sidemeid. Kuigi algul kartsim, et ei saa hakka-ma vastastikuse vestlemisega, osutus see kartus asjatuks. Kõnelesime lihtsalt hõimukeelt, s. o. soome ja eesti sõnu käte kaasabil!

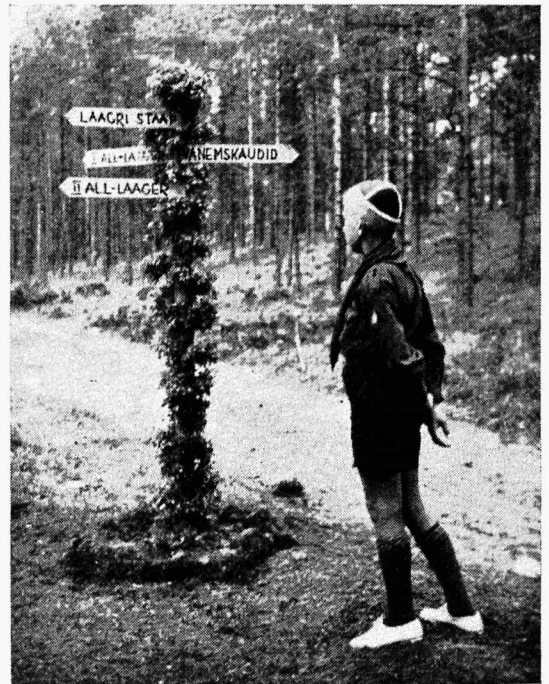
— Lennul oligi kadunud see ilusaim suvi.

Skautipoiste suvi

Möödunud suvel skautide peres oli suuri-maks ürituseks osavõtt Eesti Mängudest rahva-tantsijaina ja võimlejaina. Mängudest võttis osa ka skautide musterrühm, kes esines iseseis-va kavaga. Eesti Mängude möödudes algas inteni-siivne suvine tegevus.

Ka tänavu omistati juhtide ettevalmistusele suurimat tähelepanu, milleks korraldati kaks üle-riigilist juhtide laagrit, üks skautijuhtidele ja tei-nee hundijuhtidele. Peale nende korraldati veel kohalikud juhtidelaagrid, neist osavõtjate arvu poolest suurim Väana-Jõesuus Tallinna Skautide Maleva korraldusel. Välismaisist kõrgemaist skautijuhtide laagrist-kursusist võttis osa 2 juhti Inglismaal ja 4 Soomes.

Peale mainitud laagrite korraldati igas ma-levas n.-n. poistelaagrid, missugustest osavõtt oli

„Kuhu pöörduda?“ Motiiv skautide laagrist

eriti rohkearvuline, korraldatakse ju tuleval aastal üleriigiline suurlaager ja sellest tahab iga skaut osa võtta vilunud laagriskäijana.

Suurimaks ja armastatuimaks huvialaks skautide suvises töökavas on kahtlemata matkamine. Vaevalt meie kaunil kodumaal oli paika, kus möödunud suvel ei matkanud skaudipoisse. Suve lõpposa möödub rohkem võistluste tähe all: ujumises, kergejõustikus, pallimängudes, samuti mitmesuguseis erialalises võistluses.

Kokku võttes võib öelda, et möödunud suvi skaudipoisteperes möödus intensiivses tegevuses.

Tallinna noorkotkaste suvisest tegevusest

Ilusaim aastaaeg, suvi, meelitab vabasse loodusesse matkama ja nautima ning imetlema selle kõikvõimsat ilu. Eriti hoogsalt avaldus see tung Tallinna noorkotkaste tegevuses, kes suve alates siirdusid suure innuga praktiliselt rakendama õpitut tarkusi.

Talvise hooaja lõppu tähistas 14. juunil k. a. toimunud öhtu, kus jagati välja tunnustusväljen-

Kodutütred aiatööl

did neile, kes olid pidevalt ja hoolega osa võtnud noorkotkaste tööst.

Ja siis — laagrisse!

Esimeste pääsukestena siirdusid ühislaagrisse Ida ja Kopli malevkonnad Võrumaale, kauni „Kotkakodu“ lähedusse, et seal veeta nädala täis tööd, puhkust ja kosumist.

Laager lõppenud, pöörduti rõõmsalt tagasi koju. Ega laagriplats aga seepärast mahajäetuks jäänud — seda kasutasid juba järgmisel päeval Nõmme mlvk. poisid, et samuti karastada keha ja teritada vaimu. Laager kestis 4. juulini ja siis — tagasi Nõmmele!

Üheaegselt toimus Keila-Joal Lõuna malevkonna laager. Kuna malevk. liikmeiks on ka seminaril õpilasi, kellelt õppekava nõuab kahesuvest laagripraktikat, oli laagri kestvus pikem.

Noorte askeldusi oli sõitnud jälgima kõrgeid külalisi Haridusministeeriumist ja KL malevast. Eriti õnnestus 6. juunil peetud suurlõke.

Lõuna poiste Joal olles viibisid Aegviidus ilusa Nikerjärve kaldal laagris Põhja noored. Looduslikult kenas kohas rõkkas lustlik laul ja puutus silma rõõmsameeleline askeldus 5.—17. juulini. Laagrit külastas palju noortesõpru ja laste-

Haridusminister kol. A. Jaakson tervitab gaidide ja skautide kevadist paraadi. Haridusministri taga E. Skautide Maleva vanem N. Kann, temast paremal Sk. Sõprade Liidu esimees E. Maddisoo ja gaidid E. Karik. Pildi vasemal äärel skm. R. Tõnuri

vanemaid, keda eriti rohkesti oli 11. juulil, suurlõkkeõhtul.

Huvitavaimal kohal toimus 7.—14. juulini Kalevi mlvk. noorte laager, nimelt Kolga lahes asuval Pedassaarel. Ühendus mandriga sündis merirühma paatidel; laager möödus kõigiti hästi ja jättis osavõtjaile unustamatuid mälestusi.

Kalevi poiste omale sarnase laagri korraldas 11.—17. juulini Prangli saarel Sadama mlvk. Mere-meestele andis laagrikoht häid võimalusi erialaliste õppuste läbiviimiseks. Tallinnast tõi „Sekstant“ 16. juulil laagrisse külalisi, kes olid vaimustatud noorte suurlõkkest. Heas tujus ja lauluga pöördusid noored meresõitjad laagrist koju.

Viimastena olid „Kotkakodus“ laagris Tallinna ja Viimsi divisjonide noorte rohkearvuline pere, kes töökas ja rõõmsas meeleolus kasutas huviküllast laagriaega. Divisjonide laagritega lõppes käesoleva suve laagrihooaeg Noorkotkaste Tallinna Malevas.

Vaimulik talitus skautide laagri avamisel

Peale eelmainitud tegevuste harrastati oht-rasti sporti ja noorte võimete rakendamiseks korraldati mitmesuguseid üritusi-võistlusi. Huvitavaimad oli Kiisa rajoonis peetud patrullivõistlus, mis ilmekalt näitas poiste suurt orienteerumisoskust ja võistlejahinge.

Häid tagajärgi näitasid noored ka juulikuus peetud laskevõistlusil, kus kümne esikoha tulemused erinesid õige vähe.

Augustis korraldatud ujumisvõistlustest oli osavõtt elav ja suure konkurentsi tõttu tulemused head. Eriti agarad olid nooremate klasside võistlejad, kes näitasid toredaid tagajärgi.

Septembris toimuvad veel maleva kergejõu-tikuvõistlused ja seega lõpeb noorte suvine tegevus. Koolitöö alates sünnib tegevus värskelremonteeritud maleva kodu ruumes, et järgmisel suvel jälle vabas looduses lõkkele lüüa.

Noorte Punane Risti möödunud suvel

Kuna Noorte Punase Risti rohkearvuline pere on koondunud peamiselt õpilasingidesse, siis ei toimu suvel, millal õpilasingide tegevus tavaliselt lakkab, Punase Risti noorte suuremaid organisatsioonilisi üritusi. Suurel hulgal Punase Risti noortest möödus suvi askeldades P. R. suvikodudes Kose Vabaõhukoolis, Tabasalus, Murastes, Aasperes, Narva-Jõesuus ja Peteris. Need kindlakskujunenud koostusasutused andsid käesolevalgi suvel väga paljudele alatoitluse ja tervishoiuhäirete all kannatanud noortele jõudu läheneva pika talve pingutusiks.

NPR ringide vanemaile ja juhtidele korraldas Eesti Noorte Punase Risti Keskjuhatus Kose Vabaõhukoolis järjekordse suvikonverentsi, mis kestis kümme päeva. Suvikonverentsil peale terve rea loengute toimus kolm kestvat kursust: samariitlaskursus, portfooliote valmistamise kursus ja looduslooliste vahetuskoegade valmistamise õping. Peale mainitu teostati mitu õppekäiku, kino- ja kaminaõhtuid jne. Külalistena võttis suvikonverentsist osa kümme koolinoort Soomest.

NMKÜ suvisest tegevusest

Noorte Meeste Kristlikkude Ühingute suvine kava on suunatud peamiselt noorte tegevuse korraldamiseks vabas looduses. Aastate töötulemustena on välja kujunenud selleks kindel kava ning loodud vastavaid võimalusi.

Esijoones väärib tähelepanu NMKÜ püsivlaagrite tegevus. Sääraseid laagreid on kaks — Koitjärvel ja Karulas. NMKÜ Koitjärve laager algas tegevust juuniku keskpaigu poistelaagri-

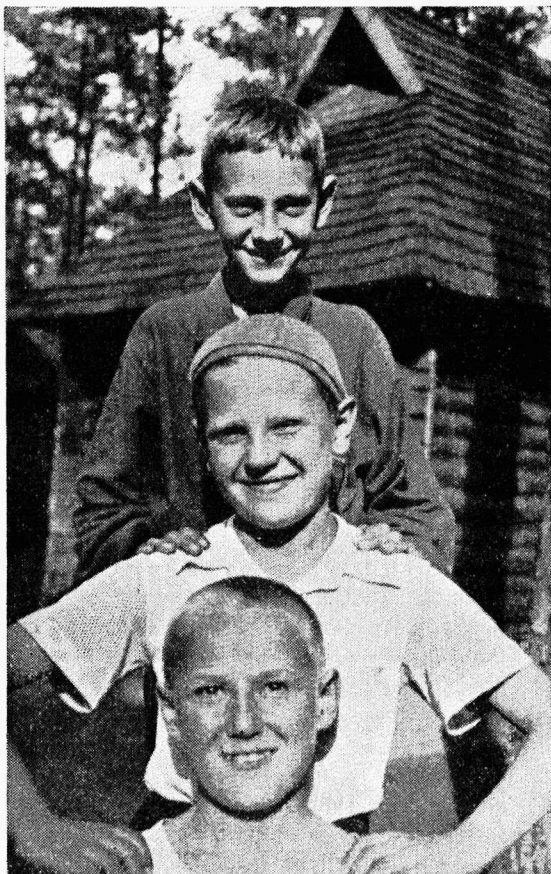
Ülal: Noorte Kotkaste laagri üldvaade. Keskel: lipu heiskamine Noorte Kotkaste laagris. All: ENPR juhtide suvikonverentsi ja NPR liikmeid Iru linnusel. Ajaloolane J. Tandren annab seletusi

tega, kusjuures korraldati kahepäevase kestvusega 3 perioodilist laagrit, millest kogusummas võttis osa 500 poissi. Laagri vanemaks oli dir. G. Ney ja laagri juhiks V. Pihlak. Laagri kava oli mitmekesine ja noored kui ka nende vanemad olid vaimustatud laagrist.

Poistelaagritele järgnes Koitjärvel NMKÜ juhtide suvikool, millest võttis osa 100 juhti. Suvikooli kavas käsitleti noorte juhtidele vajalisi aineid. Suvikooli juhatajaks oli Eesti NMKÜ Liidu peasekretär adv. A. Kasak, lektoreiks peaaegu kõik NMKÜ vanemad sekretärid ja väljapoolest noortenõunik J. Maisma, dr. med. M. Kask ja loodusteadlane mag. J. Rebane. Kaheaastase kursuse lõpetas sel suvel 27 noortejuhti. Suvikooli ajal peeti samas laagris Eesti NMKÜ Liidu täiskogu koosolek, millest võttis osa hulk NMKÜ-de esindajaid üle maa, esotsas Eesti NMKÜ Liidu esimehe rektor prof. P. Kogermanniga.

Viimastena viibisid Koitjärve laagris Ülikooli Kehalise Kasvatuse Instituudi üliõpilased. Laagrit külastasid suuremal arvul poiste vanemad ning noorsoo- ja seltskonnategelased.

NMKÜ Karula laagris algas tegevus juba varakevad. Lõuna-Eesti NMKÜ-de noored korraldasid hulga nädalalõpu-laagreid, millest võtsid osa peamiselt kooli lõpetanud noored, kes nädalakeses töötavad suletud ruumes ning vajavad kõige rohkem laagri värskendavat õhku ja ko-

Kolm lõbusat sõpra NMKÜ Koitjärve laagrist

osust. Laagrisse püstitati Haridusministeeriumi poolt kingitud tare, millega laager muutus märksa avaramaks. Laagri ümbruse korrastamiseks ja vajalise mööbli ja sisseseade valmistamiseks korraldati vabatahtlik töölaager, kus noored suure hoolega töötasid. Juulikuu algul korraldati poiste laager. Laagri vanemaks oli Valga maavanem V. Velner ja laagri juhiks O. Tomberg. Samas laagris korraldati Lõuna-Eesti kristlike ühingute noorte suvipäevad, millest osavõtjate arv ulatus 500-ni. Karula laagris on ette nähtud tegevus hilissügiseni.

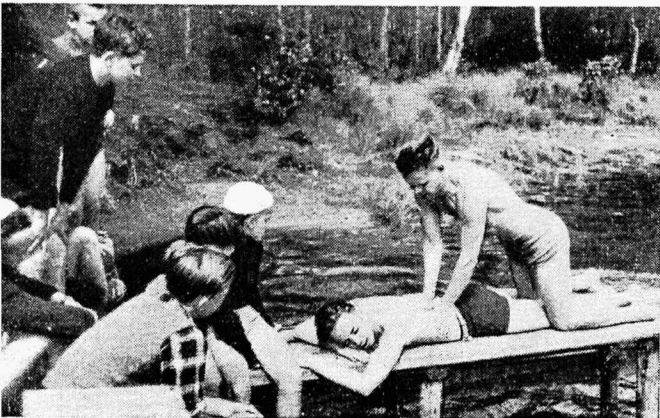
Tähelepanuväärt laagreid korraldasid telklaagreina Narva Kalevi-Lina ja Kreenholmi NMKÜ-d suvel Narva ja Rossoni jõe läheduses. Üksikuid kohaliku tähtsusega õnnestunud laagreid korraldas peagu iga NMKÜ.

NMKÜ noored sooritasid suve jooksul hulga matku. Matkad olid korrapärased ja organiseeritud kindla kava järgi vastavate juhtide saatel. Matkade peamiseks sihiks oli kodumaa tundmaõppimine.

Tallinna NMKÜ Pirita Kloostrimetsa ujujala leidis suve jooksul rohket kasutamist ja seal korraldati hulk võistlusi ja vetelpäästekursusi. Liikmeskonna jaoks oli Pirital üüritud suvila, mis leidis päevakoduna eriti rohket kasutamist

Looduslooliste vahetuskogude valmistamine ENPR suwikonverentsil

Vetelpäästekursus Koitjärve laagris

noormeeste poolt. Kasutajate üldarv ulatus kaugelt üle tuhande.

Käesoleval suvel korraldati eriti palju mitmekesiseid võistlusi nii ühinguis omavahel kui ka teiste organisatsioonide noortega. Spordi- ja mänguväljadel teostusid järjekindlad harjutused vilunud treenerite juhtimisel. Silmapaistvaid tagajärgi saavutasid NMKÜ-de ujumad.

Elavaks kujunes turistide vastuvõtt, kusjuures Tallinna ja Tartu NMKÜ-del oli selleks otstarbeks sisse seatud vastavad suuremad ruumid, kuna teistes ühingutes toimus see vähemal määral.

Üldiselt peab tähendama, et NMKÜ-de rohearuuline noorte pere on mööduval suvel mitmekesistel aladel innukalt tegutsenud ja noori on juhitud suvel vabasse loodusesse, et nad koskuisid ja kasvaksid tublideks meesteks.

Imelikke laternaid

Vaikne suvine öö. Tuul on raugenud, lillede lehtedele on langenud kastepärle, sisalik on pugunud sambla alla ja puudelatvu varjab hämarus. Äkki süütab nägematu käsi põõsa all tillukese tule. Ja siis tekib veelgi teine, kolmas tuluke, pannes särama tumeda, saladusliku metsaaluse. Lõpuks võib näha, et kogu ümbrus on illumineeritud. Kes on need väikesed tulekandjad? Uudishimulikult läheneme ühele öisele tulele, et vaadata seda laternameest. Näeme väikest karvast tõugukest, kelle pikkus ulatub vaevalt ühe sentimeetrini. Teda nimetatakse jaaniussiks, kuigi ta öid valgustab veel septembrikuus. Jaaniuss kannab oma kõhu peal väikest vosvorlaternakest, millega ta valgustab oma teed öisel matkal.

Peale jaaniussi leidub veel palju teisigi isevalgustavaid loomakesi. Kesk-Euroopas on umbes mesilase suurune võrktiivuline putukas, kelle mõlemad sugupooled, emane oma vähem arenenud tiibadega ja isane hea lendajana, öösel valgustavad oma õhuteekondi. Eriti kauni vaatamängu pakuvad need ööliblikad oma lendudega kuutuulil ööl. Risti-rästi lendavad putukad nagu sädemed pimedas öös. Veel rohkem isevalgustavaid loomakesi leidub troopikamaail. Seal on mõni neist päris suur ja valgus, mida nad õhe paiskavad, meenutab juba lambi või küünla valgust. Eriti palju on neid loom-laternaid Lõuna-Ameerikas. Levinuim neist on brasiilia latern. Selle loomakese pikkus ulatub kuni kolme sentimeetrini, kujult on ta sarnane meil elutseva

kuldputukaga. Ta võib oma isevalgustusega valgeks teha toa, nii et seal on võimalik isegi lugeda ja kirjutada. Sealsed elanikud korjavad neid ja kui neid on mitu koos, siis võimaldavad nad maksuta valgustust, mida kasutatakse öistel ränakutel.

Brasiilia laterna valguse suurimaks tarvita-jaks olid juba varem ajal indiaanlased. Mainitud putukate isevalgustamisega illumineeriti pimedail ööl pidulikke sündmusi ja naised ilustasid oma riideid ja juukseid, pannes putukaid läbipaistvasse võrku ja kinnitades siis need kas juuste või riiete külge. Sellest efektsamat ehet ei saagi olla. Neid putukaid püütakse öösel järgmisel viisil: seotakse hõõguv süsi kepi või nõõri otsa ja keerutatakse seda ringi. Putukad seda nähes tulevad huljana ligi, kus nad siis kinni

Soome külalisi ENPR suvikonverentsil

jäävad püüdjate võrkudesse. Püütud putukaid hoitakse peenest traadist punutud korvides ja toiduks antakse neile suhkrut või suhkrupilli-roogu. Vahel neid isegi pestakse, mille järele nende valgusejõud suureneb. Brasiilia latern on sealsetele elanikkudele koguni eksporteeritavaks kaubaartikliks.

Isevalgustajaid loomi ei leidu mitte ainult maal, vaid neid elutseb küllalt ka meres. Sügavmeredes, millede sügavus on 400—500 meetrit, on vee all, kus elutingimused on sootuks teised kui maapinnal ja madalvees, leida palju looduseimesid. Pealmiste veekihtide surve ja alatine pimedus loovad tingimused, milledes võivad elada vaid sellele kohanenud ja vastava kehaehitusega loomad. Selles igaveses pimeduses on ainsaks valguseks loomade isevalgustamine, mis tuleornina heidab looduse poolt andmata jäänud vara — valgust — kõikjale. Mõnel sügavvee-kalal kiirgab kogu keha valgusest, teisel on jälle valgust levitavad kohad silmade lähedal, mis kui helgiheitjad valgustavad teed ja avastavad toidutagavarasid. On ka sellaseid sügavvee-kalu, kellel valgus on selleks, et ligi meelitada saaki. Tavaliselt on mainitud kaladel valguseallikas oimude küljes ja kala kannab seda nagu mõni laternamees.

Peale suuremate mereelanikkude on isevalgustusega varustatud isegi väikesed bakterid ja infusoorid, kes ekvatoriaalvetes sõitnud mere-meeste juttude järgi tekitavad „lainete põlemist“. Rulluvad lained näivad olevat nagu helkivast hõbedast. Kui laev või lootsik läbib infusooridega kaetud vee pinna, jääb pikk tulena säten-dav tee sellele järele.

Mitte ainult elus loodus ei ole helde valgusallikate andmisega mõnele loomaliigile, seda on ka elutu loodus, kuigi elusa arvel. Oleme küllalt näinud kuidas kõdunev puu pimedas öös hajutab hõbedast valgust. Selle põhjuseks on bakterite liik, kellede tegevuse tõttu toimub puu kõdunemine. Mõned liigid baktereid on nii suure valgusjõuga, et neid võiks õigusega nimetada laternaiks. Kui näiteks želatiinisulatisse panna kiirgavaid baktereid, siis toimub nende siginemine kiirelt ja nad kiirgavad siginemise ajal märksa rohkem valgust, nii et seda valgust võib kõrvutada keskmise lambi valgusjõuga. See on ainult üks looduseimedest, kuid looduse suures ja elavas raamatus on väga-väga palju lugeda. See kõik peaks meid huvitama, sest kuulume ju ise sinna ühe osana.

J. P.

Punanahad...

Esimesi lendureid

Inimesed on alati kadestanud linde nende lendamisvõime pärast. Juba igivanadest muinasjuttudest ja rahvapärimestest leiame jälgi inimese tungivast igatsusest lennata. Tänapäeval, lennuasjanduse hooga arengu esimesil aastakümneil, on lendamine muutunud juba peagu tavaliseks sündmuseks, mida paljud meienoorusedki küllap on juba üritada jõudnud. Raske on meil, tehnikamedega harjunud inimesil, kujutella, mida tähendanuks lendamine ajal, mil polnud veel raudteeronge ega aurlaevu, ajal, mil mägede- ja merede-taguseid varjas hämar teadmatus ja mil mõnekümne kilomeetri pikkune reis posthobustel oli sedavõrd erutav sündmus, et sõitjad enne teele asumist tegid testamendi ja omakseist lahkusid nii pühalikult, otsekui tõtanuksid nad sõtta.

Juba äsjakirjeldatud ajastul leidis sellaseid ennastalgavaid inimesi, kes purustasid oma kolpi ja vigastasid jäsemeid, püüdes liukuda õhus lindude sarnaselt keha külge monteeritud tiibade abil, mis käte ja jalgadega tööle pandi. Oli palju tarvis ohvreid, enne kui veendumusele jõuti, et sellaselt ikkagi ei saa lahendada lendamisprobleemi.

See oli 18. sajandi teisel poolel, kui kaks prantslasest venda, Joseph Michael ja Jacques Etienne Montgolfier, tulid lennuajaloos pöördealise tähtsusega mõttele. Vaadeldes tulelt kõrgele õhku tõusvat suitsu nad arutelid: kuna suits tõuseb õhku, olles viimasest kergem, kas poleks siis võimalik suitsu rakendada ka teatud raskuste õhku tõstmiseks? Täideti kerge paberist kott suitsuga ja — kott tõusiski lae alla.

Umbes samal ajal leiutati ka vesinik ja kogeti, et see on õhust kergem. Inglise keemia isa, dr. Block, soovitas katsetada vesiniku abil raskuste õhku tõstmist. Inglise Cavallo saatis õhku vesinikuga täidetud palle.

Nii olid esimesed sammud õhu vallutamiseks sooritatud. Kuid veel polnud aeg küps selleks, et inimene oleks suutnud trotsida maakera külgetõmbejõudu ja lennata linnuna.

Inimene tõuseb õhku tule abil.

Tuli oma ohtlikkusega on tänapäeva lenduri kardetavamaid vaenlasi, kuid esimesed inimesed tõusid õhku just tule abil!

1783. aastal istusid Pariisis kergesse pajuviitstest valmistatud korvi Pilâtre de Rozier ja markii d'Arlander. Korvi külge kinnitatuna hõljus Montgolfier' suitsuga täidetud õhupall. Varustuseks oli kaasas väike ahi ja puuhalge suitsu- ja sooja õhu tagavarade suurendamiseks ja märjad käsnad selleks juhuks, kui leegid ahjust pääseksid välja õhupalli kallale.

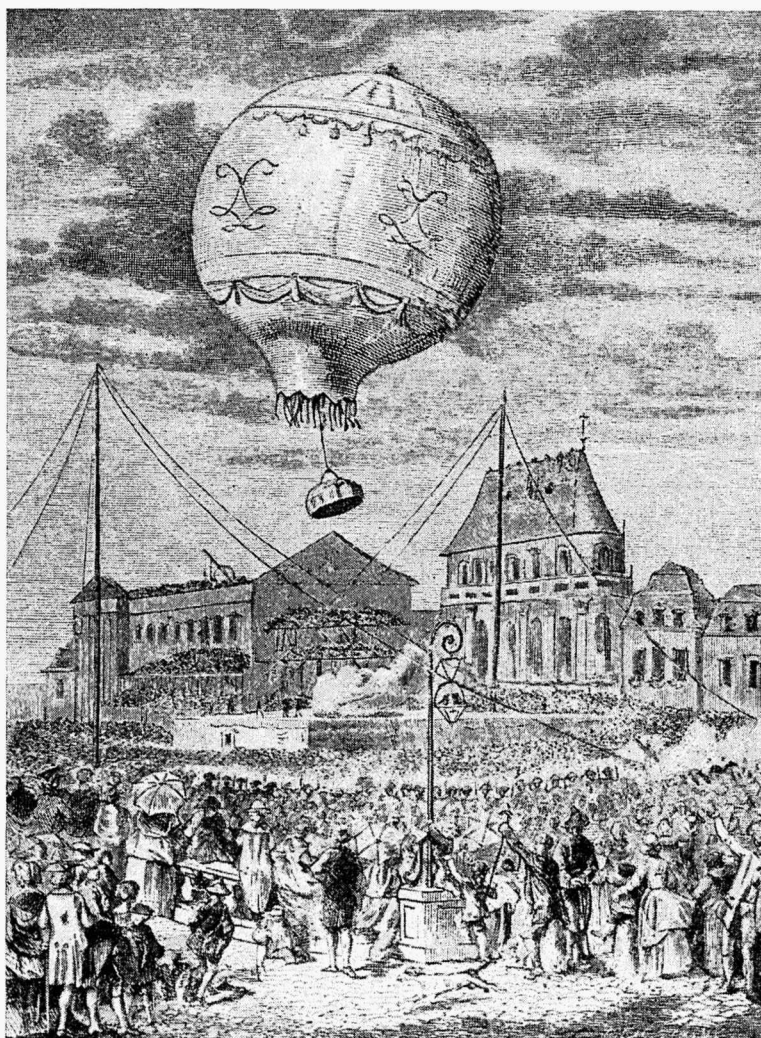
Pall koos korviga kerkis, hõljus õhus, kippus langema Seine jõkke. Kuid esimene õhureis Pariisi kohal lõppes siiski õnnelikult.

Järgmine juba õige tagajärjekas katse toimus vesinikuga täidetud õhupalliga. See tõstis kaks meest 14.000 jala kõrgusele ja sõidutas edasi 30 miili. Sellased saavutused andsid inimestele nii suurt hoogu, et juba plaanitseti õhupalli ehitamist, millega võiks lennata kuuni!

Terve sajandi jooksul jagasid õhupallid taevast lindudega. Viimased võisid lennata, kuhu nad ise tahtsid, aga õhupallid olid iga tuulepuhangu mängukanniks, kuna neid ei saadud tüürida.

Kahe mehe jube seiklus pilvedes.

Õhuvallutajad tegid toredat tööd ülemiste õhukihtide uurimisel. Nad avastasid, et õhk lasub kihtidena, et see ühtlasena näivas atmosfääris meie peade kohal liigub ühe korraga mitmesuunalisi tuuli. Kogeti, et õhupall, mis alustas lendu tasases tuules idast lääne, sattus kõrgemas õhukihis marulise äikesetormi

Vesinikuga täidetud õhupalli lend Versailles'is 19. sept. 1783. a. See oli esimene lend elusa pagasiga, kusjuures lennuau osaliseks said oinas, kukk ja part

võimusesse, mis kandis ta hoopis läänest itta. Nii pärandasid esimesed vahvad õhusõitjad, sageli riskides oma eluga, ülitarvilisi teadmisi tänapäeva teadusmeestele ja lendureile.

1862. aastal tõusid kaks sõpra, Glaisher ja Coxwell, seitsme miili kõrgusele. Sellase kõrguse saavutamise ajal, mil veel midagi ei teatud hapnikuaparaadist, pidi olema masendav sündmus. Juba väga hõredaks muutavas õhus need sõbrad tahtsid laskuda, kuid mingi rikke tõttu ei saanud nad avada õhupalli vesinikuklappi. Coxwellil tuli ronida rikke kõrvaldamiseks taaklisse. Ülemiste õhukihtide väga madala temperatuuri tõttu oli see toiming raske ning aegavõttev ja külm võttis Coxwelli käed. Ka Glaisher oli muu-

tunud jõuetuks, ta nägemisvõime halvenes ja vaevalt sai ta hingata. Pingutusist hoolimata ei suutnud ta püsida teadvusel.

Coxwell sai lõpuks klapi ühendusnööri korda, kuid siis märkas mees ahastusega, et ta külmavõetud käed on võimetud nööri käsitama ja klappi avama. Õnupalli aga aina tõusis pilvedes ja sellega ühes kaks surmale silma vaatavat meest...

Coxwelli suur tahtejõud päästis olukorra. Ta haaras nööri oma hammaste vahele ja rebis seda meeletu jõuga. Klapp avanes, osa vesinikku väljus ja pall hakkas laskuma. Alumistes soojemates õhukihtides toibus ka Glaisher ja meie uljad õhuvallutajad pääsesid surmasuust.

Esimesed aeroplaanid.

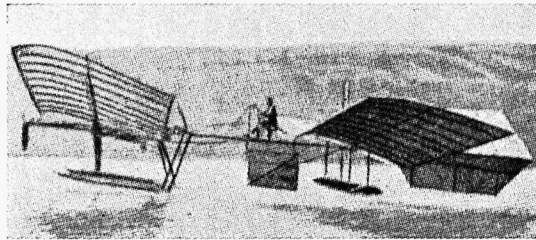
Kohmakad õhupallid ei jõudnud enam rahuldada üha nõudlikumaks muutuvaid lennuhimulisi. Hakati konstrueerima fantastilisi aparate, millega julged katsetajad püüdsid liuelda alla majakatuseilt ja kaljurünkailt. Lennuajalugu tunneb paljusid õhuvallutamise pioneere, kelle liuglemisüritused lõppesid surmaga.

Esimese aeroplaani ehitaja oli S. P. Langley, ameerika teadlane (sünd. 1834. a.) Langley tegi kindlaks, et mida suurema kiirusega mingit aparati saaks õhus liikuma panna, seda suuremaid raskusi see võiks kanda.

Koos oma sõbraga, telefoni leiutaja Belliga, saatis prof. Langley 1896. aastal õhku maailma esimese aeroplaani, mis kaalus 25 naela ja mille jõuallikaks oli väike aurumasin. Aeroplaan liugles õhus sujuvalt, kuni aur lõppes ja propeller lakkas töötamast. Siis laskus ta alla jõe, kust ta välja toodi ja uuesti lendama saadeti. Langley oli oma pikaajaliste katsetuste ootamatust õnnestumisest ülimal määral erutatud.

Aga sedagi tähtsat sündmust tabas kõikide leiutuste esialgne saatus. Langley lennuprobleemi lahendus võeti üldsuse poolt vastu üsna külmalt ja umbusklikult. Nii seisis see tähtis leiutus kasutamata mitu aastat, kuni viimaks Langley sõbrad suutsid veenda teadusmeest katsetama aeroplaaniga, mis oleks suuteline kandma ka inimest. 1903. aastal valmistaski Langley uue aeroplaani, seekord aga juba palju suurema. Startimisel juhtus aga mingi viperus mehhanismis ja aeroplaan vajus jõkke. Halastamata pilget ja naeru sadas nüüd õnnetu leiduri aadressil. Langley ei väljendanud ühtki kaebust, ütles vaid nukralt oma sõpradele: „Minu elutöö on ebaõnnestunud.“ Ta suri aastal 1906, jättes masina oma töökotta Smithsoniani Instituuti Washingtonis.

1914. aastal ta endised õpilased töid selle vana aparadi välja, täiendasid seda uute osadega, piloot võttis sees istet, masin töötas, propeller surises, aeroplaan jooksis natuke maad, siis tõusis ning lendas nagu lind! Langley idee pääsis võidule.

Prof. Langley aeroplaan

OTSIA

Are Lee.

Põllust kühmuse käega

Perele kiskusid leiba.

Tööks ehkki olid sa reibas,

Nälg kippus talusse väega.

Lulli lõin tare taga,

Krantsiga kilkasin karjas.

Memme arm igalpool varjas. —

Mullas nüüd rahuga maga!

Uksepiit madalaks vajus,

Suureks jäi käise jaoks käsi.

Igatsus vastne ei väsi:

„Mis on küll kauguste taga?“

„Ütelda, poju, ei oska,“

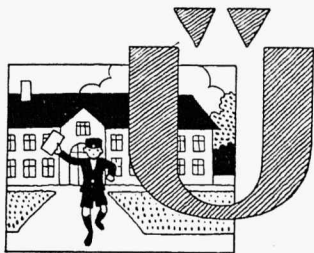
Silus taat peoga mu pead,

„Tugevaks kasvand su käed —

Küsimus ise sa kosta!“

VILLU ÕNNESUVI

Johannes Kaup

I.

hel peaaegu suviselt soojal päeval lõppes koolitöö ja mesilaste-na sumisev lastepere valgus laiali. Sel päeval oli vanas koolimajas kikkamist ja röö-

mu, oli ärevust ja ruttu, aga oli ka pisaraid ja nuttu, — kõike sedamööda, kas talvel oldi hoolas või laisk. Sellest olenes nüüd kogu suverööm. Õpetajad seisid veidi kurvalt koolimaja ustel ja vaatasid lahkujatele, kellest mõnigi ei tulnud siia enam tagasi. Neil oli nagu veidi kahju. Vanemad õpetajad tunnevad seda igal aastal, kui uued noored lähevad ellu.

Röömsam kui kunagi varem oli algkooliga lõpule jõudnud Villu, vaese lesknaise poeg agulist. Ta oli kõhn ja kahvatu, riided olid tal küll puhtad, kuid lapitud, sest ema sissetulek pesupesemisest oli liig väike poja muretuks kasvatamiseks ja laitmatuks riietamiseks.

Ruttu-ruttu, pooliti joostes kiirustas Villu koju, kulunud raamatukese vahel hea lõputunnistus. Ei tulnud tal täna mõttesegi, mis saab nüüd edasi. Teised lähevad kutse-, keska ja teistesse koolidesse, aga kuhu läheb tema. Kuid tunnistus üksi ei olnud Villu röömu ainsaks põhjuseks. Kodus, seal väikeses toakeses, olid pakitud juba kõik asjad. Ainult tund või poolteist oli Villu veel linnas, siis viidi asjad vankrile, sinna istusid ka ema ja poeg, kui toauks oli hoolikalt lukustatud ja naabritele üteldud parimaid soove suveks. Nii algas sõit Valmasses, Võrtsjärve-äärsesse kalurikülla, kus vaese kalurina elas Villu onu Toomas Varmak. Hobust kaluril ei olnud, selle oli ta laenanud naabertalust ja nii ta ilmuski järele õele ja selle väikesele pojale.

Nüüd istus järvetuultest pargitud nahaga habemik kalur vankril ja hoidis tugevatel kätel nahkohje. Ta kõrval istus Villu ema, nende selja taga, näoga tahapoole, aga Villu, silmad säramas vana nokatsmütsi sirmi all. Hobune sõrkis ja igauks mõtles oma mõtteid. Linn oma kumavate kuplitega, punaste katustega, mitmevärviliste majadega ja kaugele üle

linna rohetuvate parkidega jäi järjest kaugeemale seljataha.

Pikal ja lookleval maanteel muutus kõikide meel röömsaks. Kerge tuuleõhk, päike ja vankrirataste röömus müdin kõval ja salapäraselt kaugele, lausa lõpmatusse mineval kruusateel pühkis kõik mured.

Villu imetles kauneid lillelisi aasu kahel-pool teed, nautis mäekinkudelt avanevaid vaateid luhtadele, põldudele ja kohati piki teed looklevale jõele. Siin-seal sõid tee läheduses rammusad lehmad, põldudel künti, külvati ja äestati. Kõikjal käis töö ja valitses rööm ning üle kõige paistis naeratav päike. Oli laupäeva õhtupoolik ja taludes suitsesid saunad.

Kõik see tekitas Villus magusa rahulduse, muutis meele muretuks ja kergeks.

Iga kilomeetriga tuli midagi uut. Seal oli tee kõrval pika korstnaga meierei, selle taga lai jõgi ilusa sillaga, siis suur küla toreda tuuleveskiga, põlde, metsi... suuri ja salapäraseid metsi. Nüüd jõuti väikese ilusa ümarate kuplitega kiriku juure, mis peidetuna suurte puude vahele jättis säärase püha-päevalise mulje, et Villu veel kaua-kaua vaatas järjest kaugeemale seljataha jäävat torni. Ja siis nihkus lai jõgi usna tee servale, nii

Hobune sõrkis ja igauks mõtles oma mõtteid

lähedale, et Villu imestas kuidas see veel polnud neelnud teed.

Kogu tee ulatuses oli Villul nii palju vaadata, nii palju uut imetleda, et ta ei märganudki, kui pöördi juba suurelt maanteelt väiksemale külateele, mis viiski kalurikülla ja järvele. Tugevat tuult lõi vastu, aga see tuul oli mõnus. See paitas mõnusalt ja mehiselt.

Siis hakkas paistma midagi suurt, mis oli kohati sinakas, kohati hall ja valgetäpiline. Hall vinetus oli selle kohal ja üksikuid heledaid laike. See oli järv kaluripaasidega, luikvalgete purjedega ja valgevahuliste lainetega, mis näis nagu tõusvat kuhugi kõrgele.

Otse selle suure veekogu serval, teelt vaadates vasemal, asetses pikas reas kalurimajakesi. Iga ühe juures neist oli kuivamas võrke. See kõik oli Villule suureks uudiseks, sest varemalt polnud ta kunaga pääsnud siia, polnud üldse olnud nii suure veekogu läheduses. Samasugune tunne pakitses Villul südames, nagu maalast sügiseti, vaadates paljaks niidetud heinamaalt järvele kõrgel lendavatele kureparvedele. Säärane imelik igatsus ja rahu ühtlasi.

Kalurimajakestest paremal asetses suur Ranna talu, kuhu ema pidigi suveks teenima asuma. Ilus ja suur oli elumaja puude vahel, laiad olid põllud. Kohe selle talu kõrval aga, pisut veelgi paremale poole, oli väike ja lagunev Varmakute kalurionnike ja sellest edasi jällegi suur talu. See oli õieti naljakas, kuidas see kalurionn oli pigistatud kahe talu vahele, asetsedes üsna lahus teistest omataolistest.

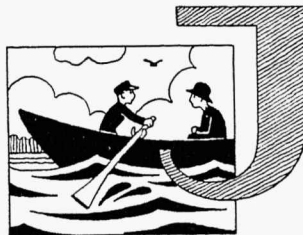
Kuid Villul polnud aega mõtelda ega kaalutleda seda kõike. Iga minutiga nihkus nüüd tohutult suur ja võimas veekogu lähemale. Juba kuulis Villu imelikku kohisemist ja hakkas eraldama üksikuid suuri laineid. Ei tea, kui kaugel keegi neist algas, aga rannale tulid nad kõik. Ja kohisemisid, nagu jutustades midagi. Villu ei mõistnud seda lainete kohisevat laulu, mis tundus nii ilusana, aga onu Toomas ütles, et nüüd varsti tuleb hea kalasaak — järv kohisevat nii ja seesugune vinetus olevat järve kohal. Tema, onu Toomas, mõistis seega järve keelt. Vähimasti Villule jäi säärane mulje.

Kui hobune peatus Varmakute kalurimajakese juures ja pakid viidi sisse, ei tahtnud Villu kuidagi lõppida sellega, et „järve-tädi“, kes oli mõnikord toonud neile linna kalu ja keda Villu seetõttu ka tundis päris hästi, aina küsis ja küsis midagi. Mida ta kõik ei

tahtnud teada! — Kuidas läks teekond? Kas kool on nüüd läbi? Kui vana on Villu?

Villu piilus akna poole, mõtted mujal. Ja kui siis teised väljusid mõneks silmapilguks, siis hiilis välja ka Villu. Arglikult ja ettevaatlikult, nagu austades järve, sammus ta rannale. Ta läks kõrge ja toredu puude tuka alla, mis ulatus päriselt järveni ja kus igal jaanipäeval peeti järvekohina saatel jumalateenistusi. Seal, seistes kõrgel kaldal, väike agulilaps vaatas imestusega ja aukartusega, kuidas võimas hiiglane mühises üsna ta jalgade ees.

II.

ärvega sõbrustamine muutus Villu igapäevaseks toiminguks. Tema, väikesele poisile, meeldis see võimas ja suur hiiglane, kes kunagi ei kartnud kalurite kirumisi

ja nõupidamisi, vaid mühises teinekord nii tugevasti, et Villul hakkas hirm. Kartsid siis järve ka vanad kalurid ega läinud sinna, sest siis ei annud järv ka ainustki kala.

Villu sõbraks Valmas sai temast veidi vanem naabertalu perepoeg Ott. Kui aeg lubas, kõndisid poisid tundide kaupa mööda järve kaldaid, otsides konnakarpe ja püüdes kalu. Aeg-ajalt harjutati sõudmist kalda lähedal. Selleks anti aga poistele luba ainult siis, kui järv oli peegelsile.

„Minu isa on niisama tugev ja võimas kui järv,“ kiitles kord Ott, „sest tema ostab üles kõik kalurite saagi, suitsutab seda või soolab ja kuivatab ja müüb siis Viljandi turul. Teda austavad ja kardavad kõik kalurid.

Villu mõtles, et see siiski pole õige võimusus ja tugevus. Oti isa ise ei julgegi minna järvele, kalurid aga julgevad. Küllap nad on siis tugevamad. Ja Oti isa ei oska järve keelt, Toomas aga oskab.

Oi, kuidas tahtis Villugi õppida selgeks järvelainete laulu ja ajada siis hiiglasega juttu. Tihti ta vaatas, kuidas vana kalur valmistus minema järvele. Sinna kaugele järve turgale, „kõrgele üles“, nagu siin üteldi, igatses sõuda koos onuga Villugi, kuid ikka jäi see ainult igatsuseks, sest tihti mindi välja õhtul ja lained olid kurjad.

Onu keeldumine muutis Villu pisut kurvaks. Siis tuli aga Villule uusi kohustusi ja järv ununes veidi, jäi nagu kaugemale.

Villu sõbraks sai naabertalu perepoeg Ott

Villu kurnatud tervis paranes maal ruttu. Ta nägu muutus paksemaks, palgeile tekkis veidi punagi. Ja nahk muutus järvetuules ja päikeses pruunimaks.

Nüüd leidis ka Ranna peremees, et kariloomad ei või jääda enam kauemaks koplisse, vaid peavad minema mööda kiviaiaga piiratud väljadevahelist karjatänavat sinna väljadesse karjamaakuusikusse, kus metsa all on alati meeldivat vaigulõhna ja kuuskede otsas hüplevad toredad väikesed oravad. Seal kraaksus varesepoegi pesades ja naabertalu karjamaa oli kõrval. Villul ei olnud midagi selle vastu, et temast sai karjapoiss. Otile oli samuti usaldatud karjakuninga amet ja poisid jäid seega kokku. Pealegi sai Villu niiviisi aidata ema, kes pidi sügiseks teenima palju raha selleks, et Villu võiks pääseda edasi kuhugi kooli.

Villust sai hoolas karjapoiss, kes järvele pühendas nüüd veel ainult lõunatunnid. Harilikult sõuti siis onu Tooma väiksema vana paadiga, mida nimetati siin veneks. Raske oli algul see töö. Kuidagi ei osanud ega jaksanud Villu suruda raskeid aere korruga vette ja siis tõmmata paati edasi nii, et vesi vahutaks paadi taga. Eriti raske oli aga aerutamine siis, kui juhtus puhuma vastutuul. See väsitas hirmsasti, võttis lihased haigeks ja peopesad esiteks valutama ja siis päriselt raku. Aga harjutus tegi meistriks. Kõik suured mehed sõudsid ja Villugi tahtis olla suur. Varsti ta oskaski juba sõuda niisama hästi

kui Ott, pisut ehk paremini veel, sest ta püüdis õppida rohkem ja kiiremini.

Juhtus sagedasti aga ka seda, et Villu lõunatunnil aitas onu Toomast võrgu parandamisel või oli emale abiks kitkumisel, vee tasimisel ja mujal. Ema silmad särasid siis alati suurest rõõmust ja heameelest.

„Tubli poeg sul!“ kiitis Ranna peremees Aadu enam kui kord ja silitas Villu pead. „Ja hakkaja ning hoolas! Ta juba nüüd peaaegu täismees. See poiss peaks jõudma edasi!“

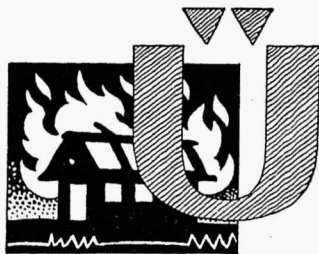
Teab, mida ema seesuguseid kõnesid kuuldes just mõtles, aga harilikult ta algul naeratas, siis jäi aga kurvaks, vahel ohkas ja ütles nagu iseendale:

„Kooliraha on kallid — kus mina, vaene inimene, seda jõuan...“

Villu ei unustanud aga kunagi Ranna peremehe sõnu: „Ta juba nüüd peaaegu täismees!“ Korraks tekkis tal isegi mõte, et kui ta hoolega töötab, aitab ema ja teisi, et siis muutub temagi tugevaks nagu järv, keda kõik austavad.

Agarohkem Villu sellele seekord ei mõtelnud. Töötahe kasvas samuti nagu süües kasvab isu ja tööd oli alati palju. Oma ümbrust oskas nüüd Villu näha hoopis teisiti. Põlud, metsad, maanteed, lilled, oravad karjamaal, linnud — kõik said pikkamööda lähedaseks ja armsaks, kõige vastu tekkis armastus, mis oli peaaegu niisama suur kui armastus järve vastu. Ja Villu tundis ennast ikka õnnelikumana.

III.

hel õhtul olid poisid sõudnud kaugele järvele. Oli juba hilja, kui Villu väsinult jõudis tagasi koju ja kadus aidalakka, kuhu talle oli korraldatud

lõhnavatele heintele tööpoisi kõrvale mõnus magamisase. Tööpoiss Eedi magas juba. Villugi pugus linade vahele. Käed valutaskid pikast sõudmisest ja uni hakkas vajutama silmalaugetele.

Ta oli peaaegu uinumas, kui kuulis ärevaid hääli õues. Uksi avati ja suleti, keegi ütles: tulikahju! Siis kuuldi peremeest ruttavat järveäärsesse koplisse tooma hobust. Onu Toomagi häält oli kuulda. Temagi kalurionni oli ulatanud teade põlemisest.

Villu tormas põleva maja uksest sisse

Villu ei saanud nüüd enam jääda rahulikult lamama. Süda hakkas valutama. Ta ruttas aidalaka uksele ja vaatas ringi. Ja sealt, otse karjamaa kuusiku tagant, kust harilikult tõusis suur punetav kuu, tõusis nüüd kohutavalt paksu suitsu ja tuleleeki niilpsatas üle puulatvade.

„Peab kiiresti ruttama appi!“ ütles Villu mõistus, ja juba ta oligi otsustanud. Ta ruttas magava Eedi aseme juure ja raputas poisist õlast, kes uniselt ühmatas midagi.

„Eedi, suures külas on tulikahju!“ hüüdis Villu ärevalt ja tundis, kuidas süda peksab.

Tööpoiss Eedi ei saanud ikka veel aru, kuid Villu raputas teda uuesti ja tugevamalt.

„Peame minema appi!“ seletas ta. Alles nüüd taipas lõpuks Eedigi ja ajas enda pikkamööda püsti.

Villu ruttas mööda redelit alla. Kui Eedi jõudis lõpuks järele, oli peremees õuest lahkumas. Ta vankril kolises suur veevaat. Onu Toomas oli juba läinud ja Otigi isa näis lahkuvat kodust, et rutata appi.

Mida lähemale jõuti tulikahjule, seda kohutavamana see näis. Leegid tõusid ja tuli praksus, kõikjal olid kohutavalt liikuvad varjud. Mitmel pool kolises vankreid, inimesed ruttasid appi jala ja jalgrattail. Õuest kostis hääli ja käsklusi. Need, kes elasid õnetuskohale lähemal, olid juba kohal ja töötasid.

„Kas tubadest on toodud kõik välja, loomad päästetud?“ küsis Ranna Aadu, jõudes kohale ja andes hobuse Eedi korraldusse, kes pidi tooma vett kustutamiseks.

Kuna talle ei teadnud või märganud keegi otsekohe vastata, ruttas ta majja, mille katus juba tugevasti lõõmas. Siin oli säärane kuumus, et nägu ja käed hakkasid valutama.

Kartmatult järgnes Villu peremehele.

Tubades leidus veel mõndagi, mida oli võimalik päästa. Siin oli küll tööd paljudele, aga ainult vähesed julgesid tungida majja, mille katus ähvardas iga minut langeda alla.

Juba kostiski hoiatavaid hääli. Ikka vähemaks jäi nende arv, kes jätkasid majakraami väljakandmist. Viimastena lakkasid seda tegemast Ranna Aadu ja väike Villu.

Järsku kostis üsna Villu lähedal perenaise hirmunud hüüatus, millele järgnes vali nuuksumine.

„Taevas hoidku! Laps jäi nurgatuppa magama!“

Kõik kuulsid seda ja nägid, kuidas perenaine, kelle emasüda ei hoolinud millestki, tahtis tormata leegitsevasse majja. Keegi takistas teda.

„Hädaoht ei ole ju veel suur, kas siis mehi ei leidu!“

Kuid mehi tõesti ei leidunud. Joosti küll majale lähemale, kuid kuumus ja kohutav tuleleekide pragin hirmutas igaühe tagasi.

Villu ei teadnud hiljem, kuidas see juhtus, aga järsku kiskus ta väikese kuue üle pea ja tormas otse põleva maja uksest sisse. Räästas ukse kohal oli üleni leekides. Latid ja talad põlesid, põlevaid heinatuuste rippus alla.

Villu ei hoolinud sellest kõigest. Ta läbistas ruttu mõned toad ja tormas nurgapoolse toa poole. Kuum oli, põrgulikult kuum, ja tule raksumine muutus ikka tugevamaks. Villu otsis ust. Raske oli seda leida võõras majas. Ja raske oli hingata, nii raske, et Villu vaevalt püsis jalul, kuid ta võttis kokku kogu jõu ja otsis edasi. Siis viimaks leidis ta ometi ukse. Ta eksles toas ringi ja komistas siis voodile. Seal tõepoolest lamaski liikumatult umbes kolmeaastane laps. Ruttu haaras Villu ta sülle ja hakkas otsima teed põlevast majast välja. Parajasti oli ta jõudnud puudutada käega välisukse piita, kui õuest kostis hirmuäratav karjumine ja pea kohal tekkis ragin. Vaevalt jõudis Villu astuda veel viis-kuus sammu, kui katus langes sisse.

Villu tundis ainult, et ta on üleni märg, et kogu keha valutab ning et õhust tuleb hingamisel puudus. Siis langes ta maha.

(Järgneb.)

TERVISHOIULINE

A B C

Töö ja puhkus

Dr. I. Kiisel

Pärast vaheldusrohket suve algab taas sügisene koolitöö, mil on vaja otstarbekalt kasutada energia-tagavarasid. Kuidas seda saavutada? Kuidas saada parimaid töö tulemusi? Kuidas vältida energia asjatut raiskamist ja enneaegset väsimust?

Puutume kokku küsimustega, mis on suurima tähtsusega vaimu- kui ka kehalise töö edukas viljelemises. Edukas vaimu- ja kehaline töö sõltub sellest, kui võrd otstarbekalt jaotame tööaegasid puhkeaegadega. Sageli kaebame väsimuse üle. Toome põhjustena esile liigset õppimist või ületöötamist. Kui meie neile tundemärkidele kohest tähelepanu ei osuta, siis märkame varsti, et meid huvitat töö on muutunud „võõraks“. Otsime sageli ettekäändeid, et põigelda kõrvale töö jätkamisest või pingutame kogu tahtega, et seda siiski jätkata, ent siis märkame oma töös ikka rohkem sagenevaid „tõrkumisi“ kuni mahajäämiseni õpinguis ja kalduvusi mitmesugusteks kehalisteks haigusteks. Ja selle kõige põhjuseks on väsimus.

Mis õieti on väsimus?

Väsimus on sellane olukord meie organismi seisundis, kus pikemale kehalisele või vaimsele töötamisele järgneb järjekindel tööjõudluse vähenemine. Sageli on siis inimene meeleolult halvas tujus ja „riiakas“.

On olemas vaimne väsimus ja kehaline väsimus. Vaimutöö tagajärjel (päheõppimine, ülesannete lahendamine jne.) tekib vaimne väsimus. Kehalise töö puhul aga tekib kehaline väsimus, kusjuures vaim on veel värske.

Kas on võimalik kehaliselt väsinuna teha tõhusat vaimutööd? Kas võime vaimutöö tagajärjel väsinutena leida teatavat puhkust ja karastust kehalisest tööst?

Peame olema teadlikud, et kehalise töö puhul tekib teatav vaimne väsimus, ja seda suuremalt, mida uuem ja harjumatum on meie töö. Hiljem, kui selle tööga oleme juba harjunud, siis ei vaja meie enam nii suurt enesekontrolli, vaid tegutseme teataval määral masinlikult. Sellepärast peab olema sportimisega ettevaatlik, kui seda tahetakse rakendada vaimse väsimuse eemaldamiseks. Ei tohi mitte valida raskemaid spordialasid, kus on tegu juba suuremate jõupingutustega (kuulitõuge, pikamaa-

jooksud, kaugushüpe jne.). Tuleb neil puhkudel rakendada ainult kergemateks käimisteks, sügavamate hingamisharjutuste läbiviimiseks ja üldisteks sirutamislülitusteks. Sellane kehaline „toibutamine“ ei tohi aga kaua kesta, kuna selle all kannatab siiski vaimutöö intensiivsus, sest peame uuesti süvenema oma tööle, mis on aga seda raskem, mida rohkem oleme oma mõtted tööst eemal hoidnud.

Kehaline väsimus ei teki ainult töötavates kehaligestes, vaid kogu organismis. Eeltunnustena märkame, et meie hingamine ja südametegevus muutub kiiremaks, millele kaasub kehasoojuse kõrgenemine ja higistamine. Aegamisi asendab olnud värskusetunnet väsimus. Töörõõm kahaneb. Kui ennast ikka edasi sunnime, siis märkame varsti, et meie töös hakkavad ilmema takistavad vead, mis omakorda tekitavad halba enesetunnet. Sel moel tööd jätkates ei või meie kunagi endilt nõuda, et tehtud töö oleks nõuetele vastav. Sellest hoidumiseks tuleb endale leida aega, et pisut oma mõtted mujale suunata ja lasta oma kehaliikmeil sirutuda ja puhata. Sageli piisab juba 5-10-minutilise puhkusest ja juba märkame uuesti töötahte ja töö väärtuse tõusu.

Kehalise töö juures kohtame veel teist küsimust. Nimelt: kuidas saavutada parimaid tulemusi vähima jõukulutusega? Selleks, et neid saada, tuleb leida ja otsida lihtsaim tee mõne menetluse sooritamiseks. Ei tohi raisata oma energiat asjatute liigitustele, sest ka kõige tühisemad ja pise-mad liigitused, kui neid pidevalt ja järjekindlalt tehakse, moodustavad endast siiski väga suure raisatud energiahulga. See raisatud energiahulk avaldubki varajases väsimuse tekkes, mis ilmneb peamiselt alles vilumatute juures.

Väsimuse tekitajaks on ainevahetuse lõpp-produktid. Nende kuhjumisel tekivad meile tuntud väsimuse-tunnused. Kui võimaldame organismil korralikult välja puhata, siis kaovad need mürgised ained kehast ja meie organism kosub. — Ta puhkab. Oleme uuesti täieliselt töövõimelised.

Kuid on olemas veel teisi olukordi. Nii teame, et iga elukutse sunnib pingutavasse tööle teatavaid elundeid ja elundkondi meie organismist, kuna ülejäänud elundid on tegevusetu olekus. Sellase pideva pingutuse tõttu võivad tekkida olukorrad, mis soo-

dustavad teatavate haigustumiste teket. Sellased haigustumised on oma iseloomult pikaldast laadi ja tekivad pikema aja vältel. Peamiselt haaravad need teatavaid kutsealasid. Nii näeme, et istuva elukutsega inimestel — kantseleiametnikel, kooliõpilastel, teadusemeestel j. t. — sageli tekivad kopsuhäired, aeglase verevarustuse tõttu alakehaosades kroonilised kõhukinnisused ja paljud teised haigused. Istuva elukutsega isikutel ja kooliõpilastel sageli kannatavad kopsud värskel õhu puuduse all. Istuv inimene ei hinga tavaliselt sügavasti, vaid rohkem pinnalisemalt, sellepärast jäävad kopsu tipud tuulutamata. Kui sellane olukord kestab kauemat aega, siis lõpuks kannatavad selle all juba kopsud, võivad tekkida eelsoodumused paljudele kopsuhaigustele ja nõrgeneb vastupanu kopsutiisikusele. Pidevalt seismist ja käimist nõudvatel elukutsetel tekiavad väga sageli jäsemete tõmbsoonte laienemised, lamppööiad jms.

Nendest teatavaid elukutseid ohustavatest olukordadest püüame saada jagu teadliku puhkusega. Püüame luua võimalusi, kus pidevas pingutuses olevad elundid saaksid toibuda. Selleks püüame pidevalt pingutatud elundeid sundida loobuma neile juba omaseiks saanud tegelusist ning suunata nende tegevus teisale. Näiteks jalutame värskes õhus ja spordime, kui meie töö sunnib meid pidevalt istuma. Või jälle püüame lamada värskes õhus ja valime kergemaid spordialasid. Kunagi ei tohi sportimisega liialdada ja ennast veel suurematele pingutustele sundida. Sport peab olema puhkuseks, aga

mitte teatavate tippsaavutuste üritamiseks. Peame jõudma arusaamisele, kuidas sportida teadlikult ja meie organismile kõige kasulikult.

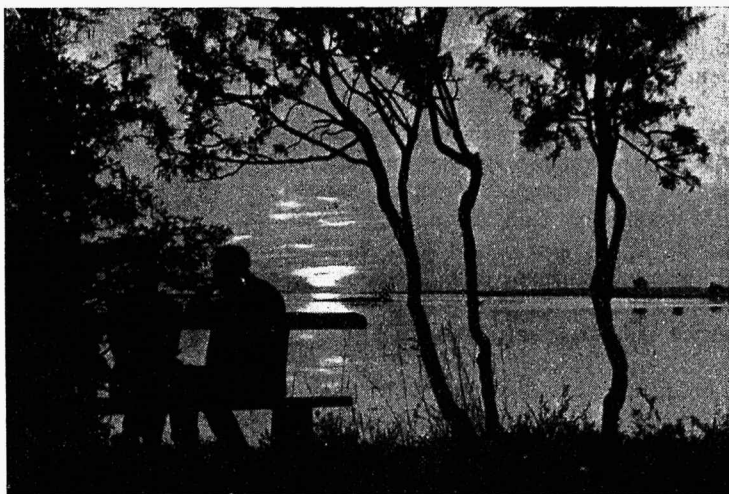
Püüame võimalikult tihedamini luua lühiajalisi puhketunde, mida kasutame tööruumide tuulutamiseks ja oma tegevuse vaheldusrikkamaks muutmiseks. Logelemine ja mittemidagitegemine ei ole kaugeltki puhkus, vaid sellega võõrdume korrapärasest tööst.

Meie eesmärgiks on saavutada kõige tervislikumad tingimused tööks ja puhkuseks. Neid saavutame pideva enesekontrolliga kehahoiaku ja üldise puhtuse suhtes.

Peame meeles järgmisi juhiseid:

1. Ruumid, milledes tööd tehakse, peavad olema alati hästi tuulutatud ja valgustatud.
2. Kehahoiak peab olema vaba ja mitte pingutatud (kürselgsus!).
3. Vahetevahel teeme sügavamaid hingamisharjutusi (kopsud!).
4. Hoidume liigsest silmade pingutamisest (lühinägelisus!).
5. Vabadel hetkedel viibime võimalikult palju värskes õhus.
6. Püüame oma töö muuta vaheldusrikkamaks ja nauditavaks.

Nende põhimõtetega saavutame parimaid tulemusi ja karastame tervist, muutes töö mõnusaks ja kergeks.

Puhkus pärast päevatööd

Seekord kõnelgem

tütarlaste-kirjandusest, see on: sääraseist raamatuid, mis on kirjutatud peamiselt tütarlastele.

On tütarlapsi, kel erilist tarvidust ei ole puht-tütarlaste-kirjanduse järele. Enamik tütarlapsi loeb siiski hea meelelega sellaseid raamatuid, mis kirjeldavad tütarlaste-elu kõiges selle omapäras. Mõningaid tütarlapsi ei huvita üldsegi muud raamatud kui need, mis kirjeldavad tütarlaste omapärasest maailma. Sellased lugejad kipuvad vahel kurtma, et meil tütarlaste-raamatuid on hirmus vähe.

Minu arvates on säärane kurtmine asjatu. Kes oskab otsida, see leiab, et meil puht-tütarlaste-raamatuid nii väga vähe polegi. Seal on Joyce L. Brisley „Miia-Milla-Manda“ raamatud kõige noorematele; siis Valve Saretoki „Kiki suur suvi“ ja Helmi Mäelo „Salme astub ellu“ suurematele; ja veel suurematele hulk „Looduse Kuldraamatu“ sarjades ilmunud raamatuid, millede tegelasteks on tütarlapsed.

Kui aga mõni tütarlaps loeks aina sedalaadi raamatuid nagu F. H. Burnett'i „Väike printsess“, — noh, siis tuleks lugejal parem oma maitset ja arusaamisviisi muuta, selle asemel, et niisuguste raamatute vähesuse üle kurta. Miks peaks tütarlaste-raamat elu ja inimesi võõriti kujutama? Miks peaks tütarlaste-raamat jutustama asjust, mida tõsielus iialgi olla ei saa? Nii mõnegi tütarlapse meelest on mõni „väike printsess“ (või teine sedalaadi raamat) nii „pööraselt ilus“, et hoitakse seda magadeski pea all. Nii mõnigi tütarlaps peab „ilusate“ tütarlaste-raamatute mõjul ka ennast „õnnetuks“ „printsessiks“, kellest keegi aru ei saa ja kellele kõik liiga teevad.

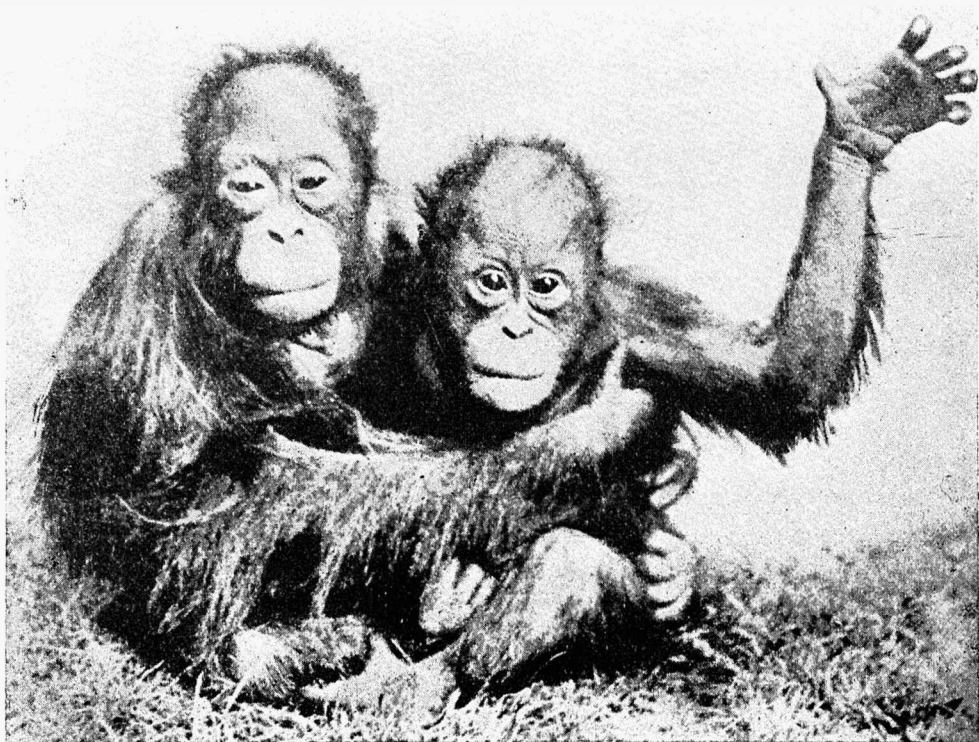
Niisugused lugejad ei ole vist kunagi selle üle järele mõtelnud, milleks me õieti raamatuid loeme. Kas tõesti selleks, et „hea peatäie nutta“ saaksime? Kas tõesti selleks, et õpiksime unistama asjust, mida iialgi olla ei saa?...

Kaugeltki mitte selleks. Raamat peab meis just tõelise elu tundmist arendama. Raamat peab meid õpetama tõelist elu õieti nägema, et meist elujõulised ja tahtejõulised inimesed kasvaksid. Tõeline elu on küll otsatult huvitav ja mitmekülgne, aga see pole iialgi nii magus ja lääge nagu kujutavad mõned välismaised tütarlaste-raamatute autorid. Elu on sageli vägagi karm, — lugege näiteks Helmi Mäelo hiljuti ilmunud tütarlaste-raamatut „Soo-hüti Liine“. Seal tuleb noorukesel tütarlapsel juba maast-madalast mõndagi vaeva näha, ilma et see lugejat magustasti unistama paneks. Unistamise asemel paneb see raamat mõtlema. Kes aga raamatute mõjul mõtlema õpib, see õpib ka tahtma.

Te küsite: mida me peame tahtma, kui raamat on meid mõtlema pannud? Me peame tahtma, et meist saaksid inimesed, kes oskavad ja suudavad kaasinimeste elu paremaks ja kergemaks teha. Me peame tahtma, et me asjatult ei elaks, vaid et igäüks meist oleks osake sellest suurest ülesehitavast jõust, mis maailma ümber kujundab.

Mitte unistused ei tee kaasinimeste elutingimusi paremaks, vaid teod. Lugegem selleks, et meist saaksid vaprad teoinimesed. Lugegem selleks, et meist tekiks teotsemistahe. Siis pole me lugemisega asjatult aega raisanud, vaid oleme saanud vaimset ergutust, mis meid edasi viib ja kõrgemale tõstab.

M. Sillaots.

Kaks sõpra

Aulis Aret

UNUSTAMINE

Arvo, lihtsalt öeldes, pödes unustamistõbe. Iga päev unustas ta midagi.

„Ega ma üksi, teised ka“, vabandas Arvo end. Jah, kuid ega teiste pahed vabanda meid. Unustamine on küll väga levinud. Mida kõike ei unustata! Leiubüroosse tuuakse ausate leidjate poolt igasugu asju. Kui palju unustatakse antud lubadusi, selle kohta muidugi pole andmeid. Kui palju jäetakse täitmata kõiksugu kavatsusi, plaanitsusi, häid soove!

Koostame, Arvo, su kaotatud asjade nimistu. Enim oled kaotanud nuge. Sulle meeldivad noad, nendega on mõnus puud lõigata, vilesid teha. Aga iga suvi oled oma 3—4 nuga kaotanud, üldse oled „mehele pannud“ 16 nuga! Terve poetäis. Siis rahakotte, 2 mütsi, 6—7 taskurätti, märgi aga üles... Halvim on see, et sind kuigi hästi usaldada ei saa, ei asju su kätte anda ega sulle tähtsaid ülesandeid peale panna. Sinule ei saa milleski täiesti kindel olla.

Unustamine ja kaotamine rikub meie töökäiku. Kui sageli oleme koju jätnud raamatu, vihu ja eks see ole peaaegu nüisama kui kraavikaevaja jätkaks koju labida, oma tööriista. Tuleb paluda teistelt, kes on korralikud ja on vajalised tarbed ühes võtnud. Seega peame teisi tülitama ja ühtlasi olema neist kuidagi madalamal. Klassis leidub mitugi säärast, kes oma tarbeid alata peavad kaaslasilt klanima. Mõistetav, et neile ei vaadata klassis kuigi austaval pilgul, vaid pigem kuidagi ülalt alla. Kas sina, Arvo, tahad olla selline teise järgu õpilane?

Tead, Arvo, juhtusin kuulma koolist koju töttavate poiste jutlemist. Üks poistest ütles teistele:

„Arvo lubas homme tuua mulle näha raamatu, mille sai Ameerikast.“

„Ah Arvo lubas? Tema lubamine või asi!“ tähendas keegi poistest pilkaval toonil.

Tunned end solvatuna? Kas süda läheb täis? Kui läheb, see näitab, et sulle pole ükskõik, mis tei-

sed sust arvavad. Ega sa vist teiste silmis kuigi au sees ole...

„Küll ma neile näitan!“ vibutab Arvo rusikat. Ei, nemad pole süüdi, et sa unustaja ning sõnamurdja oled. Näita rusikat parem enesele.

Sa tahad end parandada? Siis tõuseksid kaaslase silmis ja üldse muutuksid tugevamaks. Aga kuidas saab end parandada?

Oled märganud, et mõned su sõbrad ei unusta peaaegu kunagi. Kas nad on nii loodud? Miks aga sina, Arvo, oled nii loodud, et muudkui unustad? Aga kas oledki unustajaks loodud? Võib-olla saad sellest pahest vabaneda?

Et vabaneda saab tõesti, seda näeme sellest, et inimesed, kes „end kätte on võtnud“, juba teatava aja vältel on saavutanud tähelepandavaid tulemusi.

Peakavalus seisneb selles, et asju, mida vaja ajada, mis võivad ununeda, oleks võimalikult vähe. Siis on neid hõlpus meeles pidada ning täita.

Mõni võtab lahkelt enesele kümneid ja kümneid ülesandeid, kuid täitmine... Anna endale raudne reegel: täidan kõik lubadused. Korda seda reeglit sageli.

Mälu toetamiseks võiks teha ülestähendusi taskuraamatusse. See mugav viis ei tohi aga hõrgutada sellele, et me üldse enam midagi ei viitsi meeles pidada, vaid kõik üles märgime, seepärast tarvitagem taskuraamatu abi ainult hädakorral. Mõni teeb taskurätti sõlme, kuid sel puhul võib asi siiski mitte meenuda. Taskuraamatusse märkimise korral ei tule aga unustada sinna sisse vaatamast.

Hea abinõu on selles, et see, mida võimalik kohe teha, kohe ka ära tehakse. Mitte ütelda: „teen seda homme“, vaid „teen seda kohe“. Homme päev toob uusi asju, vanad tuleb eest koristada, et vältida kuhjumist. Mitte midagi, mis on küps, edasi lükata!

Kaleidoskoop

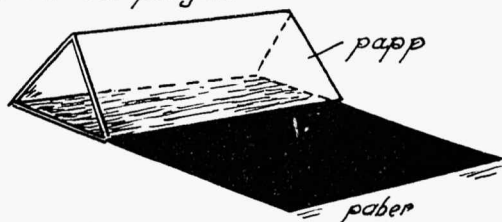
Kaleidoskoop on torutaoline optiline riist, mille vaateavausest sisse vaadates ja toru pöörates näeme huvitavaid, mitmevärvilisi korrapäraseid tähekujulisi kujundeid.

Tema valmistamine aga on imelihtne.

Selleks vajame veidi klaasi (või vanu fotoplaate, millel on kõrvaldatud soojas vees emulsioon), värvilisi klaasikilde, musta paberit, mõni tükk pappi, paberit ja klistrit (rukkipüülist või kartulijahust).

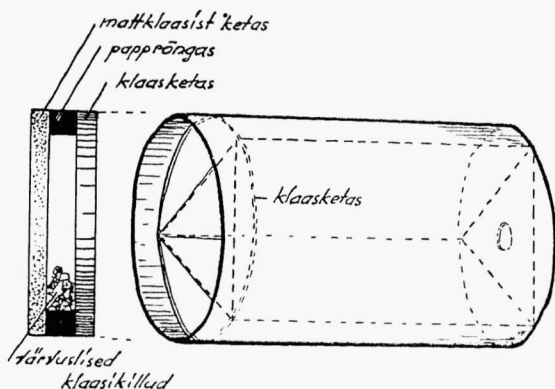
Kõigepealt lõikame klaasist (viili otsaga joonlaua abil, või laseme poes lõigata) kaks ühesuurust ristkülikut ja niisama suure papist kolmanda. Asetame need kolm ristkülikut prisma kujuliselt kokku ja kleebime musta paberiga (fotopakkpaber) üleni kinni (vaata joon. 1). Must paber muudab klaasristkülikud peegleiks.

klaasid või peeglid

Muide, märksa parema, täiusliku kaleidoskoobi saame siis, kui klaasristkülikute asemele paneme peeglid (siis pole must paber oluline!).

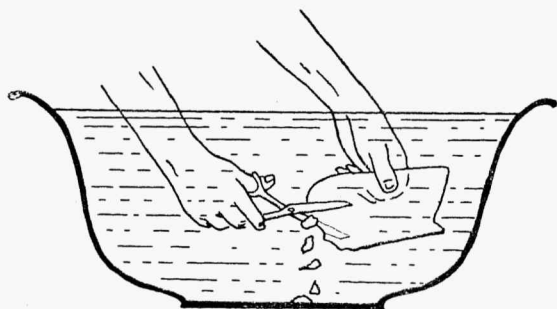
Papist või paberist, mida kordkorralt mitmekordselt kleebime taignarullile, valmistame toru niisuguse läbimõõduga, et varem tehtud prisma hästi tihedasti mahuks toru. Toru pikkus on umbes 1,5 cm suurem prismast (vaata joon. 2).

Asetanud prisma toru, lõikame klaasist ketta, mille paneme toru, prisma otsa peale.

Klaasketta lõikamist toimetame vee all.

Klaasitükile asetame vastava suurusega pappketta ja selle järgi lõikame vee all lühikeste, närvate, kuid tugevate liigutustega klaasi, nagu tavaliselt paberit (vaata joon. 3). Ketta ääri võib hiljem siluda käial. Klaasketale toru asetame papprõnga, mille avause paneme värvilisi klaasikilde, ja lõpuks sulme toru mattklaasist kettaga.

Matt- või tuhmklaasi valmistame hari-likust klaasist, hõõrudes seda märja ehi-

tusliivaga kõva lauatuiki või raudplaadi abil.

Niisama hästi võime lihtsalt katta klaasi õhukese kirjutuspaberiga, või veel parem, võipaberiga — ja mattklaas ongi valmis.

Toru, õigemini juba kaleidoskoobi, teise otsa kleebime pappketta, mille tsentrisse varem teeme väikese siledate äärtega vaateavause (läbimõõduga 4–6 mm). Siledate äärtega augukese saame pappkettasse vasktoruga lüües, mille ots on tehtud viiliga teravaks.

Toru kleebime üle ilupaberiga ja meie optiline riist — kaleidoskoop — on valmis endale rõõmuks või õele-vennale kingiks.

Asetades ühe silma vaateavause ligi ja vaadates kaleidoskoobiga nagu pikk-

silmaga vastu valgust ning pöörates veel toru, näeme imekauneid, korrapäraseid mustreid.

Üldisi juhendeid:

Värvilisi klaasikilde ei tohiks panna palju: siis muutub kujund liiga keeruliseks. Enne katsetage ja alles siis kleepige mattklaasist ketas lõplikult kinni.

Klaasikillud peavad vabalt toru pööramisele veerema, segunema, mispärast kahe klaasketta vahele pandav papprõngas peaks olema kaunis paks (vaata joon. 2 vasakul).

Eelarve (kõik ostes):

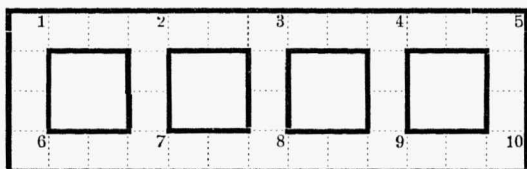
klaas	10–15 senti
killud	2 „
papp ja paber	8 „
muu	5 „
	Kokku 30 senti

„Nupuvõtteid“

Sõnade ahel

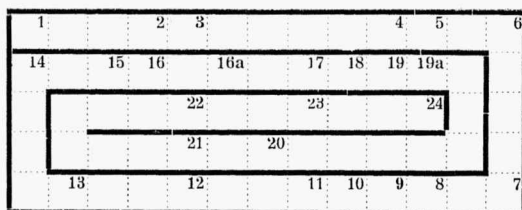
AAAAA; KK; NNNNN; RR; LLL; IIII; OOOOOOOO; S; D; Ü; U; M; J.

Antud tähed asetada ruutudesse, nii et numbrist numbrini lugedes saame 4-tähelised sõnad.

1—2 tärkab pärast külvi, 2—3 kasulik metsloomake, 3—4 käepide, 4—5 haud, 6—7 auto osa, 7—8 tühi koht, 8—9 kahepaikne loom, 9—10 asula Pärnumaal, 1—6 keemia tööstus Tallinnas, 2—7 esmajärguline tarbaine, 3—8 hobuseriist, 4—9 skautide maleva vanem, 5—10 elamu.

Sõnade spiraal

1—2 asesõna, 1—4 noorte kirjanduslik sõber, 3—4 „... on ilus aeg!“, 3—6 end. noorteajakiri, 5—6 planeet, 5—8 õppeaine, 7—9 Eleonora, maailmakuulus näitlejatar, 8—11 elanik Petserimaal, 10—13 arteer, 12—15 muinas-Eesti maakond, 14—16a lõunamaa puuvili, 16—18 roomaja, 17—19a raudteajaam kitsarööpalisel, 19—21 kuhu M. Aitsama ajaloolisest jutust, 20—23 M. Veske populaarne laul, 22—24 sportlik tegusõna.

Noorteajakiri „MEIE NOORUS“ ilmub 18 numbrit aastas (koolitöö ajal kaks korda kuus).

„Meie Noorus“ maksab tellides aastas 3 krooni, poolaastas 1 kr. 50 s. Üksiknumber 20 senti. Tellimisi võtavad vastu talitus, postiasutused, usaldusmehed koolides ja organisatsioonides ja paremad raamatukauplused.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „NOORTEJUHTIDE TEATAJA“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

Mittetarvitatavaid käsikirju toimetuse ei säilita. Need tagastatakse autoreile ainult vajalise arvu postmarkide lisandamisel.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Tel. 432-73. Posti jooksev arve nr. 88.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Ilmus 7. sept. 1939. a.

„Meie Nooruse“ levitamise hoogtööle!

„Kuulutame välja „MEIE NOORUSE“ levitamise hoogtöö ja vajame selleks piiramatu arvul usaldusmehi.

● Palume kõiki aidata kaasa, et peatselt iga tubli eesti noor kuuluks „Meie Nooruse“ sõpruskonda.

● Näidake „Meie Noorust“ sõpradele ja tuttavatele — enamus neist kindlasti sooviks ka omada sellast toredat ajakirja.

● Vähimalt kolmel teie sõprade hulgast küllap võimalduks „Meie Nooruse“ tellimine käesolevaks õppepolaastaks: Kr. 1.50 üheksa mahuka, huvitava ja pildirikka numbriga eest pole tõesti palju. Veenge neid selles ja võtke „Meie Nooruse“ usaldusmehena tellimine vastu.

● Kolmelt tellijalt saate kokku Kr. 4.50. Kr. 4-ja eest ostke käibel olevaid postmarke ja saatke need koos tellijate aadressiga „Meie Nooruse“ talitusele (Niguliste 12, Tallinn). Ülejääk on postikuludeks ja töötasuks.

● Peale töötasu, mis on pisut suurem kui tavaline % sellastel juhtumitel, võimaldub teil võita eriti väärtuslik preemia. Nimelt loosib „Meie Nooruse“ talitus nende usaldusmeeste vahel, kes hiljemalt 1. novembriks s. a. on hankinud vähimalt 3 uut 1939. II poolaasta tellijat, hulk väärtuslikke preemiaid, millest lähemalt järgmisis numbreis.

● Tellijate tähelepanu juhtige sellele, et neil samuti võimaldub saada töötasu ja preemiat, kui nad omakorda hangivad nim. ajaks 3 uut tellijat. Loomulikult võite ise hankida mitu „kolmikut“, suurendades sellega võiduvõimalusi.

Jõudu tööle!

„Meie Nooruse“ talitus.

(Anda tellijaile!)

(Saata talitusele!)

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaamiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaamiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

Kviitung.

Tõendan, et olen

„MEIE NOORUSE“ talitusele edasisaamiseks ajakirja 1939. II poolaasta tellimisraha Kr. 1.50 (üks kroon 50 senti) vastu võtnud.

„.....“ 1939. a.

„Meie Nooruse“ talitusele Niguliste 12, Tallinn.

Palun registreerida järgmised „Meie Nooruse“ 1939. II poolaasta tellijad:

1) Nimi:

Aadress:

2) Nimi:

Aadress:

3) Nimi:

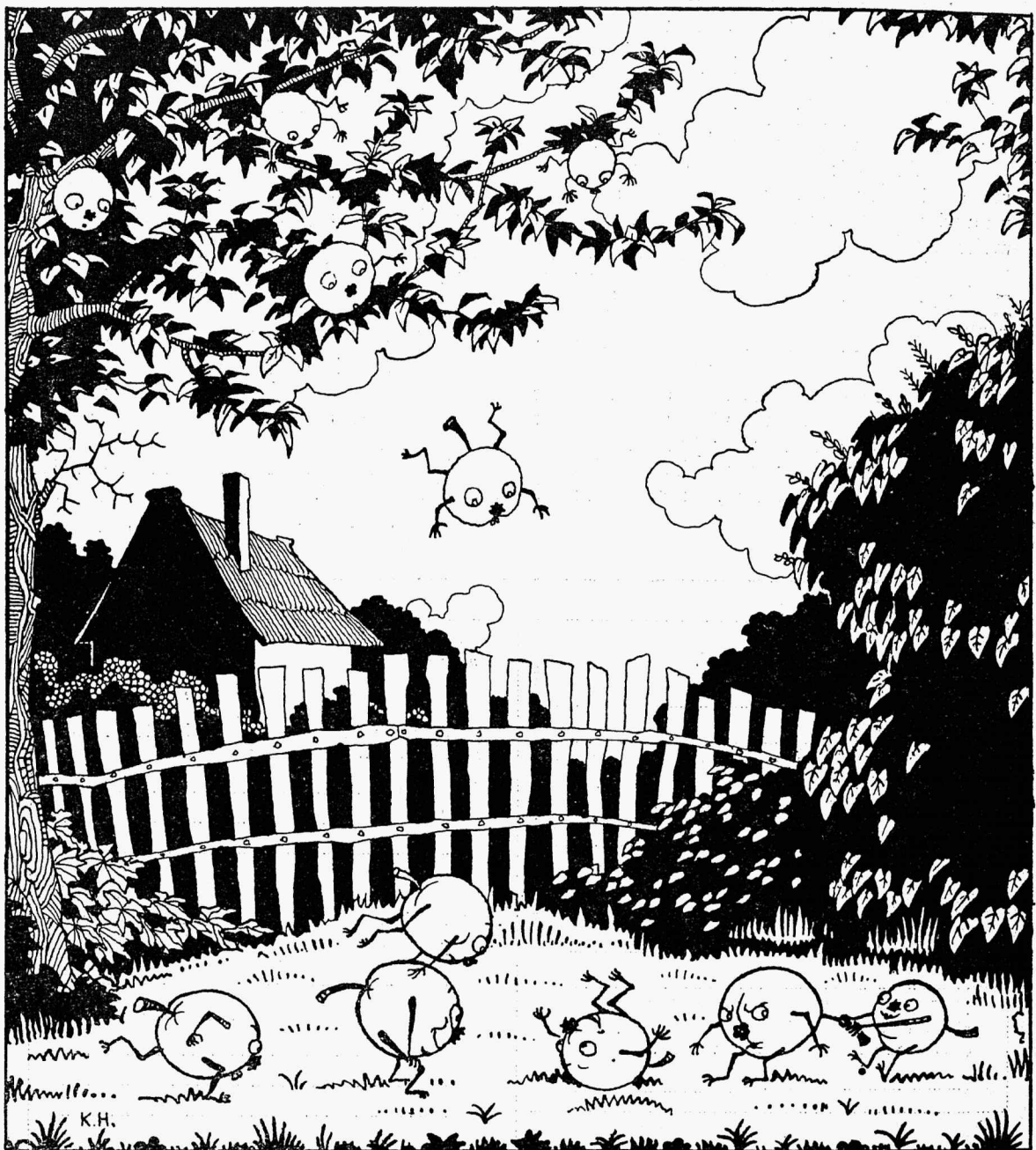
Aadress:

Raha, Kr. 4 (neli) postmarkides, lisandan käesolevale.

Usaldusmehe nimi:

Aadress:

„.....“ 1939. a.

Järgmine „Meie Noorus“ ilmub septembri teisel poolel